

હરિભાવ

HARIBHAV (Gujarati Monthly) (Ahmedabad)

Vol. No. 28, Issue No. 05 10th February, 2024 Annual Subscription Rs. 200/-
વર્ષ : ૨૮, અંક : ૦૫ ૧૦મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૪ વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૨૦૦/-

શ્રીસદ્ગુરુનું બહુ પ્રેમભક્તિજ્ઞાનપૂર્વકનું સ્મરણ થાય. એમનો આભાર હું શબ્દોથી માનું તે કોઈ રીતે યોગ્ય નથી. એ તો એવા સદ્ગુરુનું ઋણ ત્યારે જ ફીટા, કે એણે જે દીવો મારામાં પેટાવ્યો, એવો સદ્ભાવ કોઈ જીવમાં પેટાવી શકાય. ભગવાનની કૃપાથી તો જ એનું ઋણ ફીટી શકે. એવું ઋણ વાળવા માટે આ મૌનમંદિરો આશ્રમમાં મેં કાઢેલાં છે.

સૂક્ષ્મતરમાં સૃષ્ટિને સામે રાખી એમાં ઈશ્વરીય સ્વરૂપનું ધ્યાન કરવાની, લોકોને અભિમુખ રાખી અંતરાત્મામાં લીન થઈ જવાની વાત છે. એનું અપેક્ષિત પરિણામ એ છે કે આ પ્રયોગ કરનાર વ્યક્તિ પોતે શૂન્ય-શૂન્યતરમાં જશે. એ એની પોતાની અનુભૂતિ હશે અને એના પોતાના માટે એ પરિણામ હશે. અને સમાજ માટે અપેક્ષિત પરિણામ એ હશે કે આશુશક્તિની જેમ કર્મ સૂક્ષ્મ થશે, પરંતુ પરિણામ સ્થૂળ કર્મ કરતાં વધારે થશે. આશવિક શક્તિની જેવું જ આ સૂક્ષ્મ છે. આ અંગે સ્થૂળ સ્પષ્ટીકરણ શબ્દોમાં નથી આપી શકાતું.

- વિનોબા

પ્રકાશન સ્થળ : 'હરિવાણી ટ્રસ્ટ' દ્વારા પ્રકાશિત જીવનવિકાસની ભાવના પ્રસારતું માસિકપત્ર
 બી/પ, સ્વસ્તિક એપાર્ટમેન્ટ,
 નારાયણનગર, પાલડી,
 અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭

હરિભાવ

સંપાદક : સુરેશચંદ્ર વોરા
 સહાયક : વિવેક દેસાઈ

ટ્રસ્ટીમંડળ	વર્ષ : ૨૮	અંક : ૦૫	ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૪
શ્રી ગિરીશ પંડ્યા (મૈનેજિંગ ટ્રસ્ટી) શ્રી વિવેક દેસાઈ, શ્રી બીરેન પટેલ શ્રી સુરેશચંદ્ર વોરા શ્રીમતી દર્શિની સુનીલ ઉપાધ્યાય શ્રીમતી નીમા મીનેષ અમીન	અનુક્રમ		
વાર્ષિક લવાજમ ભારતમાં રૂ. ૨૦૦/- પરદેશ રૂ. ૧૫૦૦/- (એરમેઈલથી) એકથી દસ વર્ષ સુધીનાં લવાજમ સ્વીકારાય છે.	ક્રમ	વિગત	લેખક
પત્રવ્યવહાર/લવાજમ/ભેટ/મોકલવા 'હરિવાણી ટ્રસ્ટ', C/o. સુરેશચંદ્ર વોરા ડી-૫૦૧, પરિમલ એક્ઝોટિકા, નવયુગ સ્કૂલ સામે, મોહનનગર વિસ્તાર, નરોડા, અમદાવાદ-૩૮૨૩૩૦, Mo. / SMS / Whatsapp - 9427554391 ભેટની રકમ ઈન્કમેટેક્સ એક્ટની કલમ ૮૦(જી) (પ)નીચે કરરાહતને પાત્ર છે. ચેક/ડીડી 'હરિવાણી ટ્રસ્ટ' ના નામે લખવો.			પૃષ્ઠ
ઈ-બેંકિંગ : ખાતાનું નામ : 'હરિવાણી ટ્રસ્ટ' યુકો બેંક, નારાયણનગર બ્રાંચ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭ બચત ખાતા નં.: ૧૬૮૭૦૧૦૦૦૦૩૦૮૮ IFS Code : UCBA0001687 બેંક દ્વારા રકમ મોકલતાં તેની સ્વીપ, નામ, સરનામું અને ફોન નંબર સાથે વિગત અમોને મોકલશો. Email : hariwanitrust@gmail.com	૧.	પદપ્રસાદી	શ્રીમોટા ૪
હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરતની વેબસાઈટ www.hariommota.org ઉપર 'હરિભાવ' ઉપલબ્ધ હોય છે. Email : hariommota1@gmail.com મોબાઈલ : ૯૭૨૭૭ ૩૩૪૦૦ * Subject to Ahmedabad Jurisdiction	૨.	સંતાત્માનું શરીર.....	શ્રીમોટા ૫
મુદ્રણશુદ્ધિ : અંબિકા હરેશ પંડ્યા	૩.	સ્મરણમાંથી શુદ્ધિ	શ્રી વિનોબાજી ૭
ટાઈપ સેટિંગ : રામ કોમ્પ્યુટર, મો.: ૯૮૨૪૬૧૨૨૮૮	૪.	જીવન્મુક્તનો હેતુ	શ્રીમોટા ૯
ટાઈટલ : મયૂર જાની, મો. ૯૪૨૮૪૦૪૪૪૩	૫.	સદ્ગુરુઓ કેવા ચમત્કાર	શ્રી રાજેશ વ્યાસ ૧૧
	૬.	કરતા હોય છે 'કર્મ' દ્વારા યોગસાધના'.....	શ્રી મિસ્કિન ૧૪ -એક અભ્યાસ-૨
	૭.	જન્મદિવસનું મહત્વ.....	શ્રીમોટા ૧૬
	૮.	'ૐ'કાર' શ્રેષ્ઠમંત્ર	શ્રી દાસાનુદાસ ૧૮
	૯.	શક્તિપાતથી ધ્યાન	શ્રીમોટા ૨૦
	૧૦.	એકાંત: અલૌકિક ઔષધ	શ્રી યોગેશ્વરજી ૨૨
	૧૧.	જીવમાત્રમાં નિગૂઢ પ્રભુ	શ્રીમોટા ૨૩
	૧૨.	ધનનો સદુપયોગ કરો.....	શ્રીમોટા ૨૫
	જ્ઞાનદાન સહયોગ		
	સુરતનિવાસી તથા પૂજ્ય શ્રીમોટા સાથે અનન્ય રીતે જોડાયેલા પરિવારના સભ્ય, વિમલાબહેન શ્રીવાસ ઘીવાળા તરફથી આ અંકના પ્રકાશનમાં સહયોગ અપાયો છે તે બદલ 'હરિવાણી ટ્રસ્ટ', 'હરિભાવ- પરિવાર' તેઓશ્રી પ્રત્યે ઘણા ઘણા આભારની લાગણી વ્યક્ત કરે છે.		
	- સંપાદક		

(૧)

સ્મરણ-ડંકો હૃદય-નોબત થકી બજવ્યાં કરી કરીને
હરિ તુજ કાન ફોડયા છે; સહી તેં એવું લીધું છે.

‘કેવળ પણ ન જોઈ છે; તને અડચણ થશે મુજથી’
કશો એવો વિચાર જ તે કદી મુજને ન જાગ્યો છે.

બરાડ્યા મેં કરેલું છે, શું અંત:પુર વિષે પણ તે
-જરા પણ વિવેકનુંયે દિલ કશું ન ભાન રાખ્યું છે.

સતત જયઘોષ પોકાર્યા હૃદય તારા કરેલા છે,
પજવણી એવી તુજ કીધી; ક્ષમા કરી મારું તું કરજે.

‘જીવન સ્મરણ સાધના’, પ્ર.આ.૫-૧૨૩

(૩)

‘બધું જ તે કરાવે છે, છતાં એને જ કોઈએ-
જીવનમાં ઓળખે ના!’ ખરી ખૂબી શી એવી છે!

હવા, જળ, તેજ ને વાયુ જીવન જીવવા જ અર્થે તેં
-વિના મૂલ્યે જ લક્ષ્યાં છે, છતાં ગણના ન કોઈને.

બધું જીવવાનું પોષણ પણ હરિ સર્જનથી મળતું છે,
છતાં શો માનવી દિલમાં હરિ ને કંઈ ગણે ના તે!

પરંતુ તે છતાં હરિ તો બધાંને એકસરખાં શો
-હૃદય નિજ ધારતો કેવો! હરિનો પ્રેમ એવો શો!

‘જીવન આહ્વાદ’, પ્ર.આ.૫.૨૫૩

(૨)

હૃદય સન્મુખ, નયન સન્મુખ, મતિ, મનનીય સન્મુખ તે
-હૃદયની ભાવભિમિથી મથેલો છું ઠરવવાને.

હરિનો છે ન આકાર, રીતે શી ધારવો એને ?
શ્રી સદ્ગુરુને હૃદય તેથી મથેલો ધારવાને તે.

શ્રી સદ્ગુરુ હૃદય કેવો શું તણખો છેજ ચેતનનો!
શ્રી સદ્ગુરુને હૃદય ચેતન શું બદલામાં જ મેં ધાર્યો!

ગરજ ઉત્કટ હૃદય મારે જીવનતત્ત્વ અનુભવવા,
રહ્યા તેથી કર્યું દિલ તે, ગરજના માત્ર વિષયમાં.

‘જીવન આહ્વાદ’, પ્ર.આ.૫.૨૩૩

(૪)

જીવનના નેસડામાં શા અમે છીએ હરિ સાથ !
જુદા હોવા છતાં એક જ, હરિની સાથ છે પંગત

હરિને હું જુદા જુદા ભલે ને લાગતા છીએ,
છતાં તેવી જુદાઈમાં ફરક તલભારના કંઈ છે.

રજાચિઢી ફડાવીને વળી મંજુરી મેળવીને,
પ્રભુ દરબારમાં તારા, પ્રવેશેલા અમે છીએ.

શું જાદુગર તણી બાજી તુરત લે જાણી જંબરો !
હૃદય તુજ ઈશ્કી જીવન તે નજરમાં તું સતત તેને.

‘જીવનલહરી’ પ્ર.આ.૫.૧૦૮, ૧૬૨, ૧૬૪, ૧૭૬.

(અનુષ્ટુપ)

સ્થૂળ દેહ ગુરુ ના છે સૂક્ષ્મથી ભાવ શો!
ગુરુના જીવને જ્યારે ભળશો, તો પિછાનશો.

‘જીવનપાથેય’ બીજી આ.પૃ.પ.

● ● ●

સ્વજન : મોટા, આપ ઘણીવાર બોલો છો કે મારે તો મરવાનીય ઈચ્છા નથી અને જીવવાનીય ઈચ્છા નથી, એ બરાબર સમજાતું નથી.

શ્રીમોટા : ‘પ્રભુનું યંત્ર થયા પછી શરીરને ટકાવી રાખવાનું મમત્વ કોઈ પણ આત્માને રહેતું નથી. તેના દ્વારા જે કંઈ કાર્ય કરવાનું હોય તે કાર્ય પૂરું થતાં સુધી તેનું શરીર ટકવાનું જ છે, એવો તેને દૃઢ આત્મવિશ્વાસ હોય છે જ. પ્રભુના નિર્ણયથી સ્વતંત્ર નિર્ણય એવા આત્માઓને હોતો જ નથી. એની મરજી ઉપર જ એ બધું રાખ્યા કરે છે. શરીર હોય કે ના હોય, પરંતુ પ્રભુનું કાર્ય ક્યાંય અટકી પડવાનું નથી. એટલે જે જીવોના જીવન સાથે તે (મુક્તાત્મા) સંકળાયેલો હોય છે તેથી તેમનું તે ભોગવ્યા વિના રહી શકતો નથી. એટલે તેનું શરીર દર્દ કે રોગનું ભોગ ના જ થઈ પડે, એમ ના કહી શકાય. આમ છતાં તે પોતે તદ્દન સ્વતંત્ર અને નોખો હોય એમ જરૂર બની શકે, પરંતુ તેવો સંતાત્મા ભગવાનની

ધારણાથી જુદી રીતે કે બીજી રીતે પોતાનું શરીર ટકાવી રાખવાનું કદી પણ મમત્વ રાખશે નહિ.’

સ્વજન : (પૂજ્યશ્રી છેલ્લા વર્ષોમાં જ્યારે ખૂબ અશક્ત થઈ ગયા હતા અને વ્હીલચેર વિના ફરી શકતા ન હતા ત્યારે)

મોટા, આપની તબિયત પહેલાંના જેવી નથી તોપણ ભાઈના (શ્રી નંદુભાઈ) કહેવા મુજબ, આપ હજુ પાંચદશ વર્ષ કાઢી શકો એમ છો.

શ્રીમોટા : મને કોઈ ઈચ્છા નથી. ગુરુમહારાજનો હુકમ થાય તો તુરંત શરીર છોડી દઉં. એમના આદેશની રાહ જોઉં છું.

● ● ●

ભક્તનું કર્મ

સ્વજન : ભક્તનું કર્મ સંતાત્મા ભોગવે. તેથી, પેલા (ભક્ત) નું બધું કર્મ બંધ થઈ જાય છે? પૂર્ણ થઈ જાય છે ?

શ્રીમોટા : ના, બધું કર્મ બંધ થઈ જાય એવું હોતું નથી, પરંતુ તે જીવમાં તેવું કર્મ ભોગવવાની સ્થિતિમાં એક પ્રકારનું હળવાપણું જન્મે છે, પણ પેલા જીવે એમ માનવાનું નથી કે હવે તેણે કશું કરવાપણું કે ભોગવવાપણું રહ્યું જ નથી. જો તે તેમ માનશે તો તેને અજ્ઞાનમાં કુટાયા કરવું પડશે.

મુક્તાત્માનો પુનર્જન્મ

સ્વજન : મુક્તાત્માનો પુનર્જન્મ થાય ખરો?

શ્રીમોટા : મુક્તાત્મા જન્મ લે પણ ખરો, ના પણ લે, કેમ કે તેને સંકલ્પો તો હોતા નથી. છતાં સંજોગો ઉપર આધાર છે. તેવાના ભક્તો તેમના હૃદયનો ભાવ ઉત્કટપણે રાખ્યા કરતા હોય અને એવા કોઈક ખાસ ગૂઢ નિમિત્ત હોય તો તેવાઓ જન્મ લે પણ ખરા. મુક્તાત્માને તેના ભક્તો પ્રેમભક્તિથી ઝંખતા હોય તો તે જરૂર જન્મ લે. જોકે મુક્તાત્મા જન્મ લીધા વિના પણ તેના ભક્તોનું શ્રેયપ્રેય સંભાળતા હોય છે. ભગવાને કેટકેટલા અવતારો લીધા તે યાદ છે ને ? તે જ રીતે મુક્તાત્માનું સમજવું.

સ્વજન : મોટા, અમે સાંભળ્યું છે કે આપનો પુનર્જન્મ સ્ત્રીનો છે ? એમ કેમ ?

શ્રીમોટા : હા, કારણ કે મારે તેમની વચ્ચે તેમના માટે કામ કરવું છે. આ પુરુષદેહથી જોઈએ તેટલું થઈ શકે નહિ, પણ હું સંતાન જણનારી સ્ત્રી નહિ હોઉં. (સ્મિત વેરતાં વિશેષમાં કહે) પણ એવી, એટલી બધી સુંદર સ્ત્રી હોઈશ કે પુરુષો મને જોતાં જ લાંબા દંડવત્ કરતાં થઈ જશે ?

સ્વજન : આપ ક્યારે જન્મ લેશો ? ક્યાં જન્મ લેશો ?

શ્રીમોટા : ગુજરાતમાં. પણ તુરંત જન્મ નહિ લઉં, કેમ કે મારાં અત્યારનાં સ્વજનોને મારી સાથે રાખવાં છે.

સ્વજન : પ્રભુ ! અમને તમારી સાથે રાખશો ને ?

શ્રીમોટા : એનો આધાર તમારા ઉપર છે. અત્યારે તમે બધાં મળ્યાં છો, તે એમ ને એમ મળ્યાં છો ? વળગેલાં રહેવું જોઈએ.

સ્વજન : મુક્તને ફરી જન્મ લેવાનું થતાં જન્મથી જ તે મુક્ત અવતરે કે તેને નવા જન્મમાં સાધના કરવી પડે ?

શ્રીમોટા : નવા જન્મમાં તેને નામની થોડીક સાધના કરવી પડે ખરી, પરંતુ તે નામ પૂરતી, નિમિત્ત પૂરતી પણ હોય. તેને બહુ વાર ના લાગે. બે, ચાર, પાંચ વર્ષમાં પણ પત્તો ખાઈ જાય. માનવોને દાખલારુપ થવા પણ થોડીક સાધના કરવાની આવે છતાં તે અંગેના સખત ચોકઠાજડિત નિયમો ન હોઈ શકે. વળી, તેમની બાલ્યાવસ્થામાં અને કિશોરાવસ્થામાં તેમના જીવનના મુક્તપણાના ચિહ્નરુપે સવિશેષતાની અમુક અમુક ઘટનાઓ પણ બનવા સંભવ છે. બાલ્યજીવનમાં મુક્તાત્માને પોતાની તેવી મુક્ત હોવાની પ્રતીતિ નથી હોતી. બાલ્યવયમાં મુક્ત આત્માના ચમત્કારિક લક્ષણની ઝલક કે ઝલક કદીક કદીક વર્તાતી પણ હોય છે. આગળ પાછળનાંને તેની માહિતી નથી પણ રહેતી.

‘જન્મમૃત્યુના રાસ’, નવમી આ.પૃ.૫૮-૬૧

સ્નાન કરવાથી જેમ શરીર નિર્મળ થાય છે અને પ્રસન્નતા અનુભવાય છે, તેમ ભગવાનના ચિંતનથી આધ્યાત્મિક સ્નાન થાય છે, અને બહુ પ્રસન્નતાનો અનુભવ થાય છે. આ પ્રસન્નતા શી ચીજ છે, અને તે કેવી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે, એની ચિંતા આપણે નથી કરતા. લાખ પ્રયત્ન કરીશું અને ચર્ચા કરીશું તોપણ એની મીમાંસા થઈ શકવાની નથી. અનેકોએ તેવા પ્રયત્ન કર્યા છે, પણ કોઈનેય યશ નથી મળ્યો.

આનો તાગ કોઈ ન પામ્યું

પરમેશ્વરના સ્મરણથી, નામમાત્રના ઉચ્ચારણથી પ્રસન્નતા કેવી રીતે અનુભવાય છે, એ ગહન વિષય છે. જુઓ ને ! એક સામાન્ય વાત છે, નિદ્રાની અનુભૂતિની. નિદ્રાની અનુભૂતિ બધાને જ થાય છે; પરંતુ નિદ્રા કઈ રીતે આવે છે, એની કોઈ મીમાંસા હજી સુધી નથી થઈ. યોગશાસ્ત્રમાં કહ્યું છે અભાવ-પ્રત્યયાલંબના વૃત્તિ : નિદ્રા - નિદ્રા એક વૃત્તિ છે, જેનો આધાર અભાવની અનુભૂતિ છે. ઉપનિષદ કહે છે કે નિદ્રામાં જીવાત્મા પરમાત્મામાં લીન થઈ જાય છે અને અજ્ઞાનની ઉપાધિ ચિત્તને રહે છે. સીલબંધ કરેલો લોટો નદીમાં લીન થાય છે, તેવી જ રીતે જીવાત્મા, અહંકારથી લપેટાયેલો આત્મા, પરમાત્મામાં લીન થાય છે, જો તે અહંકારથી લપેટાયેલો ન હોય, તો પાણીમાં પાણી મળી

જશે, મુક્તિનો અનુભવ આવશે. પરંતુ નિદ્રામાં સિલબંધ લોટો પાણીમાં નાખવા જેવી અનુભૂતિ થાય છે, અર્થાત મુક્તિનો એટલો અનુભવ થાય છે.

વિજ્ઞાનીઓએ નિદ્રાની વધારે વ્યાખ્યા કરી છે, અને કહ્યું છે કે નિદ્રામાં પણ જાગૃતિ હોય છે, અને જાગૃતિમાં નિદ્રા હોય છે. જાગૃતિમાં એક ક્ષણ પૂર્ણ જાગૃતિ, એક ક્ષણ થોડી નિદ્રા.... એ રીતે ચાલે છે; એ સિવાય સપનાં પણ આવે છે, તો જાગૃતિનો મસાલો વધે છે. વિજ્ઞાન, ઉપનિષદની અનુભૂતિ, યોગશાસ્ત્રનો આધાર વગેરે બધું મળીનેય નિદ્રાની વ્યાખ્યા નથી થઈ શકતી સંતોએ કહ્યું કે, જબ ચાહો તબ ખોલો ક્વિવરવાં । જો કે ઈચ્છો ત્યારે નિદ્રા અને જ્યારે ઈચ્છો ત્યારે જાગૃતિ, એ અનુભૂતિ બધાને નથી થતી.

આધ્યાત્મિક સ્નાનની અનુભૂતિ

જ્યાં નિદ્રાની આ વાત છે; ત્યાં ભગવદ્ભાવની ચિત્ત પર શી અસર થાય છે; નામસ્મરણથી પ્રસન્નતા કેવી રીતે નિર્માણ થાય છે, એ કોણ બતાવશે ? હું ગીતાનો પરમ ભક્ત છું, તેમ છતાં ગીતાના પઠનની મારા ઉપર એ અસર નથી થતી, જે વિષ્ણુસહસ્ર નામના પઠનની થાય છે. ગીતામાં ચિંતન-મનન થાય છે, જીવનની સાથે એનો સંબંધ રાખીએ છીએ, તો ઘણો લાભ

થાય છે, ઘણો બધો ખોરાક એનાથી મળે છે. પરંતુ વિષ્ણુસહસ્ર નામથી સ્નાન થાય છે. ખોરાકથી પોષણ મળે છે. જ્ઞાન, ધ્યાન, કર્મ, ભક્તિ, યોગ, ચિત્ત-વિકાસ, વિભૂતિ-વિસ્તાર, આત્માનાત્મવિવેક વગેરે વિવિધ ખોરાક ગીતાથી મળે છે, જેને લીધે પુષ્ટિ મળે છે.

આ સિવાય મને એવો પણ અનુભવ છે કે ક્યાંય હું ખુલ્લી હવામાં જાઉં છું, પહાડ, નદી, આસમાન ભણી જોઉં છું, તો કોઈક રીતે મારા અંતર્ગત ભાવ ખૂલી જાય છે. પરંતુ વિષ્ણુસહસ્રનામથી તો સ્નાનની અનુભૂતિ થાય છે, મન ધોવાઈ જાય છે. આમ, તે એક વિશેષ જ અનુભૂતિ છે.

જો કે આનો અર્થ એ નહિ કે આ રીતના સ્નાન માટે વિષ્ણુસહસ્ર નામ અનિવાર્ય છે. એમ જોવા જઈએ તો અનિવાર્ય તો કશુંયે નથી, સિવાય કે આપણું દિલ ખુલ્લું હોય, કે જેથી ભગવદ્ ભાવ, સદ્ભાવ દિલમાં પ્રવેશી શકે. એના માટે દિલ ખુલ્લું હોય, બસ એટલું જ, એનાથી વધારે કશું જ ન જોઈએ. ચિત્તનો દરવાજો ખુલ્લો હોય, નિ:શંક, નિરુપાધિક ભાવ હોય તો આ અનુભૂતિ ક્યાંય પણ થઈ શકે છે.

શંકરાચાર્યે અનેક ભાષ્યો લખ્યાં, પણ આખરે સામાન્ય જનો માટે સ્તોત્ર લખ્યાં. તેમાં શું કહ્યું? ગેયં ગીતા-નામસહસ્રમ્ કહ્યું પ્રાચીનકાળમાં ‘સહસ્રનામ’ નહોતા કહેતા, “નામસહસ્રમ”

કહેતા હતા. નામસહસ્રમ્ એ પ્રાચીન સંસ્કૃત પદ્ધતિ થઈ. બાળપણમાં મેં ગેયં ગીતા-નામસહસ્રમ્ વાંચ્યું, ત્યારે આનો આવો અર્થ જાણતો નહોતો. ગીતાનું જ નામ હજાર વાર બોલવું એવો એનો અર્થ હું સમજ્યો હતો. પછીથી સંસ્કૃતનું જ્ઞાન થયું, ત્યારે સાચો અર્થ ધ્યાનમાં આવ્યો, શંકરાચાર્ય મહાન જ્ઞાની, પણ સામાન્ય માણસો સાથે ભળવાનો અને વાતો કરવાનો પ્રસંગ પડ્યો, ત્યારે એમણે ગીતા અને વિષ્ણુસહસ્ર નામની વાત કરી.

ભક્તોને અતિ પ્રિય

આવું શા માટે કર્યું? એટલા માટે કે લોકોમાં ભક્તિભાવના હોય છે, એ ભક્તિભાવનાને દ્રઢ કરવાની હોય છે. સામાન્ય લોકો માટે આજ પરમાર્થનું સાધન છે. એમના માથે જ્ઞાન લાદીને આ ન કરી શકીએ. તુકારામે કહ્યું, આ હજાર નામ આપણાં હજાર હથિયાર છે. એમણે પોતાની દીકરીનાં લગ્ન કર્યાં તો જમાઈને દહેજ રૂપે શું આપ્યું? પોતાના હાથે લખેલ વિષ્ણુસહસ્ર નામની પ્રત આપી. ટૂંકમાં, કહેવાનું એટલું જ કે વિષ્ણુસહસ્ર નામના પારાયણ માત્રથી જ લાભ થઈ જાય છે.

‘વિષ્ણુસહસ્ર નામ’ પહેલી આ, પૃ.૧૯-૨૭ (સંકલિત)

જીવન્મુક્તનો હેતુ - મળેલાઓને ભગવાનનો સ્પર્શ કરાવવો. એનો એક જ હેતુ છે. અનુભવીનો બીજો કોઈ હેતુ નથી. કે સર્વ કોઈને જે કોઈ મળે તેને આ ભગવાનનો.... સ્પર્શ થાય એજ એનો હેતુ છે. એનો હેતુ જ એટલો માત્ર છે. જીવનમાં કોઈ ને કોઈ રીતે એને (અનુભવીના સંપર્કમાં આવનારને) ભગવાનનો સ્પર્શ થાય અને એને (અનુભવીને) અનંત ધીરજ છે. એ વાત પણ ચોક્કસ છે. અનંત ધીરજ. હમણાં થઈ જાય એવું કદી એના મનમાં જાગતું નથી. અનંત ધીરજ છે એને. કે આજે નહિ તો કાલે. કાલે નહિ તો પરમ દિવસે, ગમે ત્યારે એ જાગવાનો છે. એવું એને નિશ્ચિતપણું છે. એનું જ્ઞાન પણ એને છે. એ સમજે છે કે, આજ નહિ ને કાલ ફૂટવાનો છે આ. એટલે એ એના અંતરમાં આવે છે. અને એટલા માટે જ અનંત કાળથી સાહેબ જુઓ તમે કંઈ કેટલા બધા કાળથી સંતસમાગમનો મહિમા ગવાયો છે. તમે કહો આવા કાળમાં પણ સંતસમાગમનો મહિમા ગવાયો છે. ને મેં એના પર બહુ વિચાર કરેલો કે, ... આ સંતસમાગમનો આટલો બધો મહિમા કેમ ? કંઈ કહેતા-કહેતી છે ? એક Tradition ચાલી આવેલું છે ? કે આ છે શું ? એની પાછળનું કોઈ રહસ્ય શું છે ?

સંતસમાગમનું મહત્ત્વ

એ વિષયમાં મેં ચિંતવન કરેલું અને ત્યારે મને સમજાયેલું કે આ સમાગમ છે. સંતલોકોનો સમાગમ ને એના પડેલા સંસ્કારો જેમ ચિત્તમાં પડેલા કામ-ક્રોધાદિકના સંસ્કારો ઉદય વર્તમાન થાય છે, એવી રીતે આ જે સંસ્કાર એના પડ્યા, એ ઉદય વર્તમાન થાય, ત્યારે એ જ રીતે બમણા જોશથી આપણને એમાં ખેંચી જાય અને જો આપણે ભગવાનની કૃપા હોય અને એમાં વળગી રહીને સાધન કરવા લાગ્યા તો ઝટ. કારણ કે પાછળનો એક Force છે. એવો એક Force છે. એ Force તમારી ઈચ્છાથી કે તમારી જિજ્ઞાસાથી અભ્યાસ કરો તેમાં એ કદી નહી આવે. આ મેં પોતે અનુભવેલી વાત કહું છું સાહેબ.

એટલે આ સમાગમનો મહિમા બહુ ભારે પણ આજે સમાજમાંથી એ નીકળી ગયું છે. એનું રહસ્ય કોઈ જાણતા નથી. અને ધારો કે મારા જેવો કોઈક આપની પાસે તો બહુ ખુલ્લા દિલથી વાત કરું છું પણ બીજાની સાથે વાત નહિ કરું. નહિ તો એમ જ માને કે પોતાની મહત્તા બતાવવાને માટે મોટા આ બધી વાત કરે છે. હું કહું જ નહિ આવી વાત કોઈ દિવસ. પણ જ્યાં ખુલ્લું દિલ હોય તેમજ

જિજ્ઞાસાની ભાવના હોય, સત્સંગની ભાવના હોય ત્યાં હંમેશાં ખુલ્લાં થવું. ગુરુમહારાજનો હુકમ છે. એટલે હવે બીજું કંઈ પૂછો.

દીક્ષા જરુરી નથી

જિજ્ઞાસુ : મેં વાંચ્યું છે કે દ્વિચ્છીવ અનેક મળરુપી આવરણોને કારણે સંસારમાં ભ્રમણ કરે છે અને અનંત ક્લેશો અનુભવે છે અને મળ પાકી જતાં ગુરુસ્વરુપ ભગવાન પોતાની અનુગ્રહશક્તિ દ્વારા તેના મળરુપી આવરણને દૂર કરી દે છે. આ અનુગ્રહશક્તિને જ દીક્ષા કહેવામાં આવે છે. પોતાનો મળ દૂર કરવાનું સામર્થ્ય દ્વિચ્છીવ માં નથી મળ પાકી ગયો ક્યારે કહેવાય ? દીક્ષા વિશે આપનો શો મત છે ? શું દીક્ષા જરુરી છે ?

શ્રીમોટા : દીક્ષા બિલકુલ જરુરી નથી. તેમને પોતાને જિજ્ઞાસા જાગવી જોઈએ. કારણ કે આ કાળમાં એવા ચેતનયુક્ત સદ્ગુરુ મળવા દુર્લભ છે. મને શક્ય લાગતા નથી. આ જેટલા જેટલા ગણાય છે કે સત્ય સાંઈબાબા કે પેલા આચાર્ય અરે ભગવાન રજનીશજી એવા બધાને ઘણા લોકો અનુભવી કહે પણ મને નહિ જણાય. કહેવાય નહિ મારાથી. હું તો ટૂંકો ગણાઉં. પણ નહિ ગણાય. કારણ કે એને કોઈ જરુર હોતી નથી. ભગવાન કૃષ્ણ અમારા દેશમાં જન્મ્યા. એણે આવા ચમત્કાર કરી બતાવ્યા નથી. ચમત્કાર કરવાની જરુર શું ? પોતાની હયાતી પોતાની mere existence

on this world એ ચમત્કાર છે. એ બહુ મોટી વાત છે એવા પુરુષનું આ જમીન પર આપણી સાથે હોવું, રહેવું, એના જેવો બીજો કોઈ મોટો ચમત્કાર નથી. આપણા દિલમાં સદ્ભાવ જાગેલો હોય, ભક્તિ જાગેલી હોય તો એવા સાથે આપણા સહવાસથી આપણો ઘણો ઘણો ઉઠાવ થઈ જાય છે આધ્યાત્મિક પથમાં, ત્યારે એની (દીક્ષાની) કંઈ જરુર નથી.

જીવતા નર સેવીએ - ત્રીજી આ.પૃ.૬૪-૬૬

સંભારે છે પ્રભુને જે

‘પ્રભુનું નામ લીધા તે સતત કરજો હૃદયમાંહે, પ્રભુ સારું બધું કરશે, હૃદય વિશ્વાસ ધરજો તે.’

•

‘જીવનનો બધો ભાર, જેના શીતળ છાંયડે, ખંખેરી માનવી નાખે, એવું તો સંતવૃક્ષ છે.’

•

‘નિરંતરે ભજે ભાવે જે હરિ ને ઊંડું હૃદયે, હરિ તેને બધી રીતે, સંભાળે છે જ જીવને.’

•

‘કૃપાથી જો સરે કામ, એવું જો ઈચ્છતા જ હો કૃપાના કરનારાની, સાથે સંબંધ કેળવો.’

•

‘તારી ચિંતા તું કરે, એથી વિશેર હરિ કરે.’

•

‘સંભારે છે પ્રભુને જે, સંભાળતો પ્રભુ તેહને.’

-શ્રીમોટા

‘પ્રાર્થનાસંગ્રહ’

પૂજ્ય મોટા એટલે અધ્યાત્મના વૈજ્ઞાનિક. પ્રત્યેક પળે ચમત્કારોના સર્જક - સમાજને ઢંઢોળીને બેઠો કરનાર સદ્ગુરુ. પણ.....પ્રત્યેક સદ્ગુરુ આવું કશું આપણને જણાવવા દેતા નથી. જેમ જેમ તેમના સંપર્કમાં આવતા જઈએ છીએ, જેમ જેમ આપણું જીવન બદલાતું જાય છે તેમ તેમ આ રહસ્યમય સૃષ્ટિ અને સૃષ્ટિનાં રહસ્ય સમજાતાં જાય છે. મોટા વિશે અનેક ચમત્કારો સાંભળેલા છે. જેના જેના જીવનમાં એ ચમત્કારો સર્જાયા હતા તેવા ઘણાં લોકોને મળ્યો છું. ઘણા ચમત્કારો મારા જીવનમાં પણ સર્જાયા છે. પરંતુ આ ભીતરના વિશ્વમાં પ્રવેશતાં પહેલાં આપણે ભીતરથી શુદ્ધ હોઈએ, સમર્પિત હોઈએ, રિસેપ્ટિવ હોઈએ તે જરુરી છે.

બાળપણથી અનેક સદ્ગુરુઓના સંપર્કમાં હું આવ્યો છું. દરેક સદ્ગુરુ પાસે અટકી જવાનું મન થતું હતું. પરંતુ બધા જ સદ્ગુરુઓ બધાના ગુરુ નથી હોતા. દરેકના મા-બાપ ચોક્કસ હોય છે. ગુરુ પણ ચોક્કસ હોય છે. પૂજ્ય મોટા મારા ગુરુ નથી. મારા પરમ સખા છે. પૂજ્ય રમેશભાઈ ભટ્ટ દ્વારા જ્યારે મારું પ્રથમ પુસ્તક 'તૂટેલો સમય' પ્રગટ થયું ત્યારે તે પરમ સખા પૂજ્ય મોટાને અર્પણ કરેલું છે. મોટાની બે વિશેષતાઓ જબરજસ્ત છે. ચમત્કારોથી અંજાઈને, ચમત્કારોની વાતો સાંભળીને તમે કોઈ અપેક્ષા સાથે પૂજ્ય મોટા

પાસે ગયા હોવ અને પૂજ્ય મોટા તમને ખખડાવી નાંખે, હચમચાવી નાંખે અને તમને થાય હું આ વ્યક્તિ પાસે ક્યાં આવ્યો ? તેનું મૂળ કારણ એટલું જ કે પૂજ્ય મોટા સમાજને બેઠો કરવા આવ્યા હતા. તેમની ચેતના આજે પણ ઢંઢોળવાનું અને આપણને સાચો જીવનમાર્ગ બતાવવાનું કામ કરે છે.

આ સમાજ ચમત્કારોને નમસ્કાર કરનારો છે. ચમત્કારોથી અંજાઈને અંધશ્રદ્ધાનો ભોગ બનનારો છે. મોટાને આની સામે ઘણો ઘણો વાંધો હતો અને આથી જ તેમણે આ ચમત્કારોને મહત્વ આપ્યું નથી. પણ મારે આજે થોડીક વાતો આ ચમત્કારોની કરવી છે. બીજી એક મહત્વની વાત તે એ કે મોટા ચમત્કારોનું વિજ્ઞાન વાત-વાતમાં સમજાવી દેતા હતા.

હરિ:ૐ, નામ સ્મરણ એ જ એક ચમત્કાર

સાવ ખાલી થઈને પહેલીવાર હરિ: ૐ આશ્રમ ગયો હતો. આખા રસ્તે પૂજ્ય રમેશભાઈ ભટ્ટ સાથે માત્ર અને માત્ર પૂજ્ય મોટાની વાતો ચાલી હતી. નડિયાદના આશ્રમમાં પ્રવેશ કર્યો અને જબરજસ્ત એક આંચકો લાગ્યો. અજાણતાં વીજળીનો કરન્ટ લાગે એવો. જાણે થોડીક ક્ષણોમાં ઘણું બધું તાજું થઈ ગયું. વીજળીની જેમ હરિ:ૐ મંત્ર

મારી ભીતર પડ્યો. અને ધીરે ધીરે એ મંત્રએ મને પ્રકાશ દેખાડ્યો. એવા અનેક પ્રસંગો છે કે જ્યારે એવું લાગે કે કોઈ તમારી સાથે છે, કોઈ તમને સાચવે છે, અને તમારી ગૂંચને ઉકેલે છે. આપણું મન હંમેશા દરેક વસ્તુને બે ભાગમાં વહેંચવાનું જ કામ કરે છે. એટલે વર્ષો સુધી મને નહોતું સમજાયું કે એક દિવ્ય પુરુષની સૂક્ષ્મ ચેતના આજે પણ એટલી જ હાજરાહજુર હોય.

હાલાં સ્વજનો ! જીવનમાં જ્યારે પણ એકલતા લાગે, મૂંઝાઈ જાઓ ત્યારે આ હરિ: ઠું નો જપ કરવા જેવો છે. મોટાએ બીજું શિખવાડ્યું છે આત્મનિવેદન. નવધા ભક્તિમાં પણ આત્મનિવેદનની વાત આવે છે. અને આ આત્મનિવેદન તો ત્યાં સુધી કરી નાંખવું કે પછી કશું કહેવાનું બાકી રહ્યું જ ના હોય. ઘણીવાર જમતાં-જમતાં શાક ન ભાવ્યું હોય તો એ પણ પૂજ્ય મોટાને હું કહી દેતો. પરિણામસ્વરુપ એવા અનેક પ્રસંગો બન્યા જેમાં કોઈક દિવ્ય શક્તિ સતત સાથે છે એ અનુભવ્યું.

વર્ષો પહેલાં એકાંતવાસ દરમિયાન એક વિસ્તારમાં રહેવાનું થયું હતું. એ વિસ્તારના દરેકને મારા માટે નર્ચું કુતૂહલ. નાના બાળકથી લઈને વૃદ્ધ સુધીના સૌને લાગતું કે આ વ્યક્તિ કોણ હશે ? કેમ અહીં આવ્યો હશે ? કેમ આખો દિવસ હિંચકે બેસી રહેતો હશે ? ધીરે-ધીરે સૌની નજર કેટલાય પ્રશ્નોભરી દેખાતી

હતી. આમ કોઈ પ્રશ્ન નહોતો અને આમ હું મૂંઝાવા લાગ્યો. એ રાત્રે સર્વ સદ્ગુરુઓને યાદ કર્યા. પૂજ્ય મોટાને ખાસ કહ્યું, અને જાણે અચાનક મોટાએ તસ્વીરમાંથી બહાર આવીને કહ્યું, “ચિંતા ના કર. એમને મેં તારો પરિચય આપ્યો છે.” આશ્ચર્ય વચ્ચે સવારે ઊઠ્યો ત્યારે ચિત્ર બદલાઈ ગયું હતું. આબાલ વૃદ્ધ બધા સામે મળે ત્યારે હરિ: ઠું કહેતા થઈ ગયા. આ આખા પ્રસંગમાં આમ કશું જ નથી બન્યું અને આમ સૂક્ષ્મ સ્તરે સર્વનાં હૈયામાં એકસાથે કશુંક પરિવર્તન કર્યું છે.

શરીરની અપાર પીડાઓ વચ્ચે કોઈને કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા ગુરુત્ત્વ સાચવતું હોય છે. મોટા કે આપણા કોઈપણ ગુરુ જે તે સ્વરુપે જ આવીને હાજર થાય એવું હોતું નથી. એવી જિદ પણ ન કરવી.

ઘણાં વર્ષો પહેલાં એક સાંજે પૂજ્ય રમેશ ભટ્ટને મળવા માટે મન ખેંચાયું ત્યારે તેઓ મણિનગરમાં રહેતા હતા. તે દિવસે તે કોઈને પણ મળ્યા નહોતા. પૂજ્ય મોટા વિશેનું એક પુસ્તક પ્રિન્ટ થઈ રહ્યું હતું. માત્ર વાત અટકી હતી એના શિર્ષક માટે. પૂજ્ય રમેશભાઈ આજે તો કોઈનેય નહિ મળે એવું મિત્રોએ કહ્યું અને છતાંય જાણે પૂજ્ય મોટા ધકેલતા હોય એમ હું પૂજ્ય રમેશભાઈના ઘેર ગયો. તેઓ ખૂબ શાંત ચિત્તે બેઠા-બેઠા હરિ:ઠું નું સ્મરણ કરતા હતા અને એમણે કહ્યું કે, આ

પુસ્તકનું શીર્ષક શું રાખવું એ હજુ સૂઝતું નથી. પૂજ્ય મોટાએ કેન્સરના દર્દીને લખેલા પત્રોનું આ પુસ્તક છે. શું કરીશું રાજેશ ? અને એક ક્ષણના પણ વિલંબ વિના હું બોલી ગયો “કેન્સરની સામે”. આ નામ સૌને ગમ્યું. ફાઈનલ થયું. પણ પૂજ્ય રમેશભાઈએ મારા બે હાથ પકડી લીધા અને ઊંડે ઊતરી ગયા અને તેમણે કહ્યું કે, પૂજ્ય મોટાએ કહ્યું હતું કે આ પુસ્તક હમણાં નહિ પછી કરજો. ત્યારે તમને તમારો કોઈ વિદ્યાર્થી ઉપયોગી થશે. પૂજ્ય રમેશભાઈના હાથમાં મેં પૂજ્ય મોટાનો સ્પર્શ અનુભવ્યો છે.

દિવ્ય ચેતનાનાં સ્પંદનો અત્યારે આજે અહીં પણ અનુભવાય છે. જેવી રીતે તમારા ઘરમાં ઝી ટી.વી., સ્ટાર ટી.વી., જુદી જુદી ચેનલો તમારા ટી.વી. માં જોઈ શકો છો પણ એના મોજાં, એનાં વાઈબ્રેશન દેખાતાં નથી. પણ એ ચેનલ દબાવો ત્યારે એ જ ચેનલ દેખાય છે. આકાશમાં પણ ચેનલોના મોજાં એકબીજામાં મિક્સ અપ નથી થતા. બસ એ જ રીતે પ્રત્યેક મંત્ર, પ્રત્યેક સદ્ગુરુનાં સ્પંદનો તમારી સાથે કામ કરતાં હોય છે. માત્ર ટી.વી. તમારું ઓન હોવું જોઈએ.

હરિ:ૐ

આત્માનો સમ્યક્ દર્શન શ્રી શંકર મહારાજ ઉનાવાવાળા

મનુષ્યનો આત્મા જ્યાં સુધી પોતાના સત્ય સ્વરૂપને જાણતો નથી, જાણવા પ્રયત્ન કરતો નથી, ત્યાં સુધી તેના હૃદયમાં પામરતા શિથિલતા અને સંકુચિતતા રહે છે. સમ્યક્ વિચાર દ્વારા થયેલ આત્મદર્શન સંશયોને નિર્મૂળ કરી નાખે છે અને કોઈ અનેરો આનંદ આપે છે. પરમાર્થના આ પુનિત પંથમાં ખૂબ ઊંડી શ્રદ્ધા, અડગ ધૈર્ય અને સંપૂર્ણ ઉત્સાહની ખાસ અપેક્ષા રહે છે. શ્રદ્ધા અને શ્રમથી જ સર્વ પદાર્થોની પ્રાપ્તિ થાય છે. સહેજમાં પ્રાપ્ત થાય એવી જો આ વસ્તુ હોય તો સંસારમાં કોઈપણ અજ્ઞાની ન રહે, પરંતુ એમ નથી. બહુ પુરુષાર્થ પછી જ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે. જ્ઞાનમાં અંતરાય સમા-પ્રતિબંધરૂપ મલવિક્ષેપાદિ દોષો જલદી દૂર કરી શકાય તેવા નથી. એ ખૂબ મહેનત અને લાંબો સમય માગે છે. અંતર શુદ્ધ થાય તો જ અંતરની વૃત્તિઓ સ્થિરભાવ પામે, અંતરના ઊંડા પેટાળમાં રહેલા સ્વયં પ્રકાશરૂપ આત્માનું સમ્યક્ દર્શન-સાક્ષાત્કાર થાય માટે મોક્ષાર્થી માનવે કોઈ ક્ષોત્રિય અને બ્રહ્મનિષ્ઠ સદ્ગુરુની પાસે જઈ આ દિવ્ય માર્ગ ગ્રહણ કરવો જોઈએ.

‘દિવ્યદર્શન’, નવમી આવૃત્તિ-(સાભાર)

શ્રી અરવિંદ પત્રમાં લખે છે કે જીવનમુક્ત વિશ્વાતીત દિવ્યતત્ત્વ સાથે એકતા અનુભવતો હોય છે. વિમલાજીના કાવ્ય 'સદેહમાં વિદેહતા'માં પંક્તિઓ છે :

“સાગરમાં ભળીને સરિતા અમરતા પામે
દેહવિલયન કી વિમલા વિશ્વકતા પામી
સદેહમાં વિદેહતા !”

શ્રી અરવિંદ લખે છે : “કર્મને કામના, આસક્તિ, અહંકારથી રહિત કરવાનું છે.” “અનાસક્ત થવા માટે વ્યક્તિએ માનસિક, પ્રાણિક અને શારીરિક એમ સર્વે કર્મમાં અનાસક્ત થવું પડે અને નહિ કે માત્ર અંદર ક્યાંક રહેલા નીરવ આત્મામાં જ” બહુ જ અગત્યની આધ્યાત્મિક દોરવણી છે.

મહર્ષિ અરવિંદ કહે છે, “જ્યારે યોગ દ્વારા ચેતનાનો વિકાસ થતો હોય છે ત્યારે વ્યક્તિ એક સાથે અભીપ્સા પણ કરી શકે અને કામ પર ધ્યાન પણ આપી શકે. પૂજ્ય હરિ: ઝું મોટા તેમની લાક્ષણિક ઢબે આ વાતને રજૂ કરતા કહે છે; “આ માર્ગમાં હસવું અને લોટ ફાકવો બંને શક્ય છે.” શ્રી શ્રીમા આનંદમયીએ કહ્યું છે; “હાથ કામમાં અને મન ઈશ્વરમાં રાખો.” આજ વાત શ્રીરમણમહર્ષિએ પણ કરી છે.

આ માટેના માર્ગો શ્રી અરવિંદે વર્ણવ્યા છે.

- પૂ.માતાજીનું સ્મરણ કરીને કર્મ સમર્પિત કરવાનો અભ્યાસ.

- ધ્યાન દ્વારા આંતર ચેતનાનો વિકાસ - એક ચેતના પાછળ રહીને જોતી હોય છે અને બીજો ભાગ કાર્ય કરતો હોય છે.

- તમારે હંમેશા અંદર રહીને વ્યવહાર કરવાનું શીખવું જોઈએ.

નિરીક્ષણ કરતી ચેતના અને કાર્ય કરતી ઊર્જા વર્ગીકરણ અદ્ભુત છે. લેખન વગેરે પ્રવૃત્તિઓ સાથે ઊર્ધ્વતર વસ્તુઓ સાથે સંપર્ક જાળવી રાખવાની વાત ઉત્તમ આધ્યાત્મિક દોરવણી છે. શ્રીરમણમહર્ષિએ કહ્યું છે કે અહંકારથી થોડા ઉપર ઊઠશો તો સમજાશે કે Divine Force તમારી પાસેથી કામ લઈ રહ્યો છે. આંતરિક સ્વસ્થતા સુસ્થાપિત કરીને ચેતનાને ક્ષુબ્ધ કર્યા સિવાય કામ કરવાની વાત કરવામાં આવી છે. શ્રી અરવિંદે કહ્યું છે, “હું કરું છું અને હું નથી કરતો, કોઈ દિવ્ય શક્તિ મારી પાસેથી કામ લઈ રહી છે, કર્મોનું સંચાલન કરી રહી છે એ સ્થિતિ માટે અહંકારનો લોપ, નીરવતા અને સાક્ષીભાવ જરૂરતો બને છે.

શ્રીઅરવિંદ કહે છે કે મનની નીરવતા સર્જાયા પછી જ સ્ફુરણા શક્ય બને છે. આ સ્થિતિમાં જ ચૈત્યપુરુષ અગ્રસ્થાને રહી શકે છે. તથા સાચું કર્મ કરવાની પ્રેરણા આપે છે. આ સંદર્ભમાં પૂજ્ય શ્રીમોટાએ એમ કહ્યું છે કે નીરવતા કાંઈ એમને એમ પ્રગટતી નથી. આ

સાથે તટસ્થતા, સમતા, અનાસક્તિ, નિરાગ્રહ.... વગેરે જીવનમાં પ્રત્યક્ષપણે પ્રગટ્યાં કરે ત્યારે તે શક્ય બને છે. શ્રી અરવિંદ કહે છે કે મનની નીરવતાથી અતિમનસની ચેતના પ્રાપ્ત થતી નથી. આમ છતાં મનની નીરવતાને તેઓ સૌથી વધુ અનુકૂળ અવસ્થા તરીકે વર્ણવે છે.

શ્રીઅરવિંદ કહે છે કે, નિરીક્ષણ કરતો પુરુષ પ્રકૃતિથી પોતાને અલગ કરી દઈ શકે છે, પણ પ્રકૃતિને બદલી શકતો નથી. નિરીક્ષણ કરતા પુરુષ થવું એ પહેલું પગથિયું છે. પૂજ્ય શ્રીમોટા કહે છે કે જો સાક્ષીભાવ આપણા રોજ-બરોજના જીવનમાં પ્રગટ્યા કરે તો જે તે કાંઈ ઊપજશે તેનાથી નોખા રહી શકવાની કળા અને શક્તિ પ્રાપ્ત કરી શકાશે. વિમલાબહેન ઠકાર કહે છે કે સાક્ષીભાવ અત્યંત ઉદાત્ત છે, પરંતુ એ માનસિક ક્રિયા છે. સાક્ષીભાવ બંધનકારક હોવા છતાં એ દ્વારા ધ્યાનના માર્ગમાં અગ્રેસર થઈ શકાય છે. શ્રીઅરવિંદ કહે છે કે, નિરીક્ષણનું પ્રથમ પગથિયું વટાવ્યા પછી જ સાચી ચેતના પર ઈચ્છાશક્તિનું મંડાણ થઈ શકે છે. આવી સાચી ચેતના દ્વારા તમે કર્મ માટેના આવેગોને જોઈ શકો છો. ખોટો આવેગ આવે ત્યારે બેચેની અનુભવાય તથા ખોટું કર્મ કરતી વખતે તમને રોકે.

દિવ્યશક્તિની ભૂમિકાને, કામગીરીને સમજાવતા શ્રીઅરવિંદ કહે છે કે કર્મ હાથમાં લે છે, ખામીઓથી તમને સભાન કરે છે તથા

મન તથા શરીર (હાથ) ને દોરવણી પૂરી પાડે છે. અલબત્ત દિવ્યશક્તિ કામ કરે તે માટે અક્ષુબ્ધતા-સમતા, પૂર્ણશ્રદ્ધા તથા ગ્રહણશીલતા જરૂરી જ નહિ પણ અનિવાર્ય છે. પ્રાર્થના દ્વારા ચેતનાની અક્ષુબ્ધતા પ્રગટે છે તથા તેમાંથી દિવ્યશક્તિનું અવતરણ થાય છે.

જ્યારે પ્રેરણા અથવા દિવ્યશક્તિ સ્વયં-સ્વયંભૂ કામ કરવા લાગે ત્યારે એ પ્રયત્ન વિનાની ઊર્જાથી પ્રસન્ન કાર્ય સંપાદિત થાય છે - શ્રમરહિત શ્રમ. અહીં પ્રયત્ન કરતા સંમતિ વધારે મહત્ત્વની છે. આ સંદર્ભમાં શ્રી વિમલાબહેન ઠકારે 'Effort' અને 'effortlessness' 'પ્રયત્ન' અને 'પ્રયત્નરહિતતા'ની વાત કરી છે. તેઓએ કહ્યું છે, "તેથી કેટલેક અંશે પ્રયત્ન, ત્યાર પછી પ્રયત્નના એ કર્મ પછી, કેટલેક અંશે આરામ. આમ તે પ્રયત્ન અને પ્રયત્નરહિતતા, કર્મ અને અકર્મ, સંબંધ અને એકાન્ત, વાણી અને મૌનનું નૃત્ય બની રહે છે; આ દ્વંદ્વો એકબીજાની અંદર ભળી જઈને એક સમગ્રનું નિર્માણ થાય છે. આપણા જીવનમાં એક નવા જ સંતુલિત મનુષ્યનું સર્જન થાય છે કે જે મનુષ્યમાં કોઈ અસંતુલિતતા નથી અને તેથી કોઈ અશુદ્ધિઓ પણ નથી, પરંતુ જેનામાં એક આંતરિક સમત્વની ભવ્યતાનું અને બાહ્ય ઈન્દ્રિયોના જીવનની ઉદાત્તતાનું સંતુલન સધાયું હોય છે શ્રીઅરવિંદે કહ્યું છે કે દિવ્યશક્તિ આપોઆપ કર્મ કરે, મન, પ્રાણ અને શરીર સુધ્યાં તેનાં તેજસ્વી સાધનો બની રહે છે. કમશ:

શ્રીમોટા : જન્મદિવસનું મહત્વ આપણા હિન્દુસ્તાન દેશમાં જ માત્ર છે એવું નથી. પૃથ્વી પરના બધા જ દેશમાં છે. તો એનું રહસ્ય શું ? કારણ એ છે કે આ શરીર અમુક દિવસે અમુક ટાઈમે જન્મ્યું. પણ કંઈ કશું એકલું નથી. એની સાથે બધું સંકળાયેલું છે. આપણે તો પૂર્વજન્મમાં માનીએ છીએ. આ શરીર આ વખતે જન્મ્યું એનું અનુસંધાન પણ આગળ છે. એનો આધાર આપી શકાતો નથી. ઘણી વસ્તુઓના આપણે આધાર આપી શકતા નથી તેમ છતાં આપણે અનુભવથી માનીએ છીએ. એવી રીતે આ હકીકત છે. અનેક જન્મોથી એના એ જ દિવસે આપણે જન્મ્યા હોઈએ. તે જ વખતે અનેક જન્મનું આપણે સાથે લઈને આવેલા હોઈએ.

એ ઉપરાંત જે અનેક જન્મનાં કર્મો, સંબંધો, અનેક પ્રકારનાં પૃથ્વીના ગુણોનાં, (સત્ત્વ, રજસૂ અને તમસૂ) અને તત્ત્વો આકાશ, તેજ, વા, જળ અને પૃથ્વી — એ બધાંયનાં આકર્ષણો એ વખતે આપણી સાથે છે. ઉપરાંત આપણે કરેલાં કર્મોના સંસ્કારો પણ સાથે હોય છે. આપણે પરમાર્થ માટે કરેલું કર્મ હોય છે તે કર્મના સંસ્કાર પણ સાથે છે.

આટલું બધું આટલામાં આવે કેવી રીતે.? એનું પ્રમાણ આપ્યું ‘અંગુષ્ઠ છે.’ શાસ્ત્રમાં સૂક્ષ્મ શરીરને ‘અંગૂઠા’ જેવડું ગણાવ્યું છે. પણ ઈન્વિઝિબલ - દેખી શકાય એવું નહિ. પ્રમાણ

તો એટલું જ. ઈટ હેઝ ગોટ એ લેન્થ બટ નો બ્રેથ - જેમ આપણે ભૂમિતિમાં શીખેલા એના જેવું છે. એમાં અનેક જન્મોની લિંક (સાંકળ) છે.

આજે મારા શરીરની વાત કરું તો મારા શરીરની લિંક આજે પહેલેથી - શરુઆતથી છે. એનો પુનરોદ્ધાર અથવા એનું ફરીથી ઊઠવું અને જાગવું — એનું સંભારણું આવા કો’ક કો’કને થાય છે ખરું. બધાને થતું નથી. તો એવા કો’કને થાય છે એની ખાતરી કોઈને આપી શકાય નહિ. એની ખાતરી એ એકલો પોતે જાણી શકે. બીજા કો’કને કદાચ બતાવી શકે ખરો. પણ એ બધી માન્યતાની વાત રહે છે. પણ રિયાલિટી નહિ.

આ જ જન્મમાં બીજા સાથે બનેલી વાત હોય તો બતાવી શકે. આવા પુરુષોને કોઈને બતાવી આપીને ખાતરી આપવાની કોઈ દિવસ મહેચ્છા હોતી નથી. કોઈ નિમિત્ત આવે ને એવો કોઈ પ્રસંગ આવે તો જુદી વાત છે. તે એ કરતો હોતો નથી, પણ તે આપમેળે બની જતું હોય છે. એટલે જન્મદિવસનું રહસ્ય એ છે કે અનેક જન્મોના સંસ્કાર આજે સ્ફોટ થાય છે. પણ સામાન્ય જીવને આની સમજણ પડતી નથી. પણ જે જરાક એડવાન્સ (આગળ વધેલો) છે આઠમી નવમી ભૂમિકા સુધી વધેલાને એનું જ્ઞાન હોય છે.

જન્મદિવસનું મહત્વ આપણે ત્યાં આ કારણે પડેલું. ઘણાને થાય છે કે આ જન્મદિવસ ઉજવવાનું શું ? આ લાડવા કર્યા. મિષ્ટાન્ન કર્યું

ને ખાધું - એથી શું વિશેષ ? આ જન્મદિવસ તો બીજા બધાના જેવો જ છે! એમાં શું? પણ આમાં ઘણો ફરક!

આપણે જન્મ્યા તે દિવસ અને બીજા દિવસો એની વચ્ચે ફરક છે. કારણ કે આપણને સામાન્ય દિવસનું જે જ્ઞાન છે એવું જ આ દિવસનું જ્ઞાન હોય છે. આપણને એમાં કંઈ ફરક લાગતો નથી, પણ આગળ વધવાને જ સમજણ પડે છે! તે દિવસે એને શરીર એનું એ જ દેખાય છે પણ તે દિવસે એનું શરીર જુદા પ્રકારનું છે. સંસ્કારોનું ઉદય વર્તમાન થવું એક વાત છે અને તેનું ભાન થવું એ બીજી વાત છે. એવી રીતે જન્મદિવસનું મૂળ રહસ્ય છે. હવે બીજો સવાલ કરો.

સ્વજન : મોટા, તમે કહ્યું કે અનંતકાળથી આ થતું આવેલું છે એ આ જન્મદિવસે એનો પહેલો સમય અને બીજું બધું....

શ્રીમોટા : સમય ને બીજું બધું સાનુકૂળ હોય છે. એની લિંક હોય છે ને!

સ્વજન : (ધીરજબહેન) જન્મ તો ગમે ત્યાં થાય ને?

શ્રીમોટા : જ્યાં એનું વધારે એટેચમેન્ટ (આસક્તિ) હોય ત્યાં જન્મ લે. ગમે ત્યાં ન લે. કોઈ અજાણ્યું સ્થળ ભલે હોય પણ એને ત્યાં લગની લાગેલી હોય તો એ ત્યાં પણ જન્મ લે!

સ્વજન : (ધીરજબહેન) એની એ જ જગાએ પણ જન્મ લે ખરો?

શ્રીમોટા : મૂળ એને જ્યાં ઘણો મોહ લાગ્યો હોય ત્યાં એ જન્મ લે, જીવદશાવાળો જીવ છે એટલે ઘણો મોહ, ઘણી લગની, ઘણો રાગ જ્યાં એને લાગેલો હોય ત્યાં એ જન્મ લે.

સ્વજન : મોટા, આ શરીર છે એને માટે આ જન્મદિવસનું કંઈક વધારે મહત્ત્વ છે. આ જન્મદિવસના દિવસથી શરીરમાં જે ચેમિસ્ટ્રી (ફેરફારો) થાય તે બધા વધારે ક્રિએટિવ (સર્જનાત્મક) - વધારે પ્રોગ્રેસિવ થાય?

શ્રીમોટા : તે દિવસે સામાન્ય કરતાં કંઈ કશું વધારે ક્રિએટિવ છે. એ શું ક્રિએટિવ છે એનું આકલન આપણે સ્પષ્ટ ન કરી શકીએ. પણ જો એને વધારે ને વધારે ક્રિએટિવ કરવું હોય તો તે દિવસથી આપણે કંઈ કશું તે તરફનું ને તે અર્થેનું - ક્રિયાત્મક કંઈક કશું રોજ ને રોજ નિશ્ચિત સ્થળે ને સમયે કર્યા કરવું જોઈએ. દિશા કાં તો પૂર્વ કે દક્ષિણ. પૂર્વમાં સૂર્ય ભગવાન છે. અને દક્ષિણ એટલે જ્ઞાન. બેમાંથી ગમે તે એક દિશાએ બેસીને જેટલો વખત બને એટલું સાધન કર્યા કરવું જોઈએ. બાકીના વખતમાં હાલતાં ચાલતાં, હરતાં ફરતાં, કામ કરતાં કર્યા કરવું જોઈએ - તો એને જ્ઞાન થતું જાય. જ્ઞાન ક્યારે શરૂ થતું જાય? જીવદશાની વૃત્તિઓ જેમ જેમ મોળી પડતી જાય એમ એમ જ્ઞાન થતું જાય અને પછી એ વૃત્તિઓનો સ્વામી થઈ જાય. અત્યારે આપણે વૃત્તિઓના ગુલામ છીએ, વાર લાગે, પણ એ તરફનું ધ્યેય તો હોવું જોઈએ - એ તરફનું ક્રિયાત્મક વલણ જોઈએ.

માનસિક કે બૌદ્ધિક હોય તે નહિ ચાલે પણ જ્ઞાનપૂર્વકનું હેતુપૂર્વકનું ક્રિયાત્મક વલણ હોવું જોઈએ. આપણે આ દશા પ્રાપ્ત કરવા આ કરીએ છીએ - એવું ભાન હોવું જોઈએ.

એવી રીતે જો આપણે આમ કર્યા કરીએ તો જ આપણે જન્મદિવસનો ઉપયોગ કર્યો કહેવાય. એ પછી આપણો બીજો જન્મ આવે ત્યારે વધારે રીગરસ બનીએ છીએ. આમ જન્મે જન્મે કલેરિક્લેશન (સ્પષ્ટતા) થાય. કોઈ ગમે તેવું કહે તો પણ તમે એમાંથી ખસી જ ના શકો. અત્યારે જે કોઈ આર્ગ્યુમેન્ટ કરે તો તમને એ ફેરવી શકે, પણ પેલી સ્થિતિ એવી થાય કે જેમાંથી તમે બિલકુલ છૂટા થઈ શકો જ નહિ. એ કલેરિક્લેશન એટલું બધું મજબૂત થઈ જાય.

ધીરે ધીરે આપણે જો એનું રહસ્ય સમજ્યા કે મનુષ્યનું શરીર મળ્યું છે એનો કોઈ હેતુ છે. એને સફળ કરવા માટે આપણે કોઈ ને કોઈ સાધન પકડવું જ જોઈએ. જન્મદિવસથી શરુઆત કરીએ તો ઉત્તમ છે. પણ આ માટે એ જ દિવસ જોઈએ એવું કંઈ નથી. જ્યારથી સમજ્યા ત્યારથી શરુઆત કરવી.

જન્મદિવસનું મહત્ત્વ એટલા માટે કે અનેક જન્મો આ રીતે ગાળ્યા છે. આપણે માત્ર ઉપલા મનના જાણકાર છીએ. પણ અજ્ઞાતમનમાં એનું સ્મરણ જાગતું હોય છે, પણ આપણે એના જાણકાર નથી. એ તો જ્યારે અગિયારમી ભૂમિકા

આવે ત્યારે એને સમજણ પડે છે. અનુભવ સ્થિતિમાં તો આનું વિશેષ જ્ઞાન થાય છે. ત્યારે એનું શરીર એનું એ હોવા છતાં પણ અનુભવના દિવસે એનું શરીર જુદા પ્રકારનું હોય છે. એ વાત એટલી જ સાચી છે.

‘ગ્રહ-ગ્રહણ’, પ્ર.આ.પૃ.૯-૧૨

અનુસંધાન પેજ નં. ૨૬ નું ચાલુ

મેં તો એવા ગુરુના હુકમ પાળ્યા છે કે મરી જવાય એવા. સમુદ્રમાં ચાલી જવાનો હુકમ કરેલો. તાકાત છે કોઈની તમારામાંની ? અને હેમંતભાઈ સાથે હતા સાહેબ. એમ ને એમ નહિ. મારા ગુરુ મહારાજ કહે કે કોઈ સાક્ષી રાખજે. ચાલી ગયેલો. કેટલાય એવા હુકમો મેં પાળ્યા છે. ત્યારે ગુરુ કરવો. હું તો કહેતો નથી બધાંને કે મને ગુરુ કરો. તમારા કુટુંબનું છોકરું છે અને પુરવાર થઈ ગયેલું છે સાહેબ, કે ગુજરાતમાં એક મોટો પાક્યો છે. આવું સમાજનું પરમાર્થનું કામ. હમણાં જ લખાણ આવ્યું હતું. છાપેલું કોક છાપામાં... ભઈએ કાલે જ મને વંચાવ્યું. તમે ગણો કે ના ગણો તોયે પણ મારી પ્રાર્થના કુટુંબની સાથે, આ તમારા વેપારમાં પણ છે, પણ કાળ એવો આવે છે કે મારી પ્રાર્થના પણ ફળીભૂત નહિ થાય. માટે તમે ચેતો તો સારું છે, પણ એ વાત બીજી છે.

‘શ્રીમોટાવાણી-ભાગ-૨’ ત્રીજી આ.પૃ-૭૦-૭૨

આપણું શરીર એ સ્થૂળદેહ છે. આત્મા, મન, બુદ્ધિ એ સૂક્ષ્મદેહ છે.

આપણી ચેતના (આત્મા) એ આપણું મૂળ સ્વરૂપ છે. ચેતનાનો અવિરત પ્રવાહ આપણાં ચિત્તમાં, મનબુદ્ધિમાં, દેહઈંદ્રિયોમાં ચાલ્યા જ કરે છે. જ્યાં ગતિ છે ત્યાં ધ્વનિ છે જ, તેથી આપણામાં ચેતનાની ગતિનો જે ધ્વનિ થાય છે, તેને ૐકાર તરીકે આપણે ઓળખીએ છીએ.

ૐકારનાં પાંચ અંગ છે. (૧) અકાર (૨) ઉકાર (૩) મકાર (૪) અર્ધચંદ્રાકાર (૫) શૂન્યાકાર.

અકાર નાભિમાં, ઉકાર હૃદયમાં, મકાર લલાટમાં, અર્ધચંદ્રાકાર લક્ષ્મિંદુમાં અને શૂન્યાકાર બ્રહ્મગ્રંથિમાં છે.

(૧) નાભિમાં શ્વાસનો ધ્વનિ (૨) હૃદયમાં પ્રાણનો ધ્વનિ (૩) લલાટમાં ચેતનાનો ધ્વનિ (૪) લક્ષ્મિંદુમાં લક્ષ્મિનો ધ્વનિ (૫) બ્રહ્મગ્રંથિમાં બ્રહ્મનો ધ્વનિ રહેલો છે.

ૐકારનું બીજું નામ પ્રણવ છે. તે લખાતો નથી, છતાં પણ તે સમજી શકાય છે.

તેની ગતિ પ્રતિપળે વ્યક્તિ અને સમષ્ટિની સાથે સંકળાયેલી છે. તે ગતિના પાંચ ભાગ છે. તેનાં પાંચ નામ છે. તેનાં પાંચ મુખ્ય સ્થળ છે.

(૧) અકાર-નાભિમાં. (૨) ઉકાર-હૃદયમાં. (૩) મકાર-લલાટમાં.

(૪) અર્ધચંદ્રાકાર-લક્ષમાં અને (૫) શૂન્યાકાર-અલક્ષમાં.

અકાર એટલે શ્વાસની ગતિ, તેનું સ્થાન નાભિમાં હોય છે.

ઉકાર એટલે પ્રાણની ગતિ, તેનું સ્થાન હૃદયમાં હોય છે.

મકાર એટલે ચેતનાની ગતિ, તેનું સ્થાન લલાટમાં હોય છે.

અર્ધચંદ્રાકાર એટલે લક્ષની ગતિ, તેનું સ્થાન બ્રહ્મગ્રંથિમાં હોય છે.

શૂન્યાકાર એટલે અલક્ષની ગતિ, તેનું સ્થાન બ્રહ્મગ્રંથિમાં હોય છે.

આ પાંચે ગતિનું ઐક્ય તેનું જ નામ પ્રણવ.

આ પાંચે જાતના ધ્વનિનું ઐક્ય તેનું જ નામ ૐકાર - તેને યોગીઓ પ્રણવમંત્ર પણ કહે છે. વળી, તેને અજપાજપ પણ કહેવામાં આવે છે, કેમ કે તેમાં કશું જ બળ કરવું પડતું નથી, છતાં એક મહાન કાર્ય થયા જ કરે છે. આપણે તો કેવળ આપણી બહાર ફેલાઈ ગયેલી દૃષ્ટિને પાછી વાળીને તે ધ્વનિમાં સ્થિર કરવાની છે. બસ, પછી તો આનંદ, આનંદ, આનંદ. માટે જ ચોવીસ કરોડ મંત્રોમાં ૐકાર એ શ્રેષ્ઠ મંત્ર છે.

'ફૂલવાડી' બી.આ.પૂ.૩૮

પ્રશ્ન : શક્તિપાતથી ઉત્તમ પ્રકારનું ધ્યાન થઈ શકે એ વાત સાચી છે ?

શ્રીમોટા : ભાઈ, શક્તિપાતથી તો ઘણું થઈ શકે. ધ્યાન પણ કરાવી શકાય અને જીવનમાં ઊર્ધ્વ પ્રકારની શક્તિને પ્રગટાવી પણ શકાય. પરંતુ એ શક્તિપાતથી જે ધ્યાન વિ.ની પ્રક્રિયા અથવા તો ધ્યાન વિ. આપણામાં જે થાય તેનો આપણને આપણી યોગ્યતા જો આપણામાં પ્રગટી ન હોય, આધ્યાત્મિક જીવનના વિકાસ માટેની આપણી જિજ્ઞાસામાં જવાળામુખીના જેવી તમન્ના જો પ્રગટી ન હોય તો એવા શક્તિપાતથી થયેલ ધ્યાન અથવા તો થયેલું કાંઈ પણ પરિણામ એ ઝાઝો કાળ આપણા જીવનમાં ટકશે નહિ.

જેમ દારુ પીએ ને નશો ચઢે તો તે નશો ઊતરી જાય, પછી આપણા હાલહવાલ કેવા થાય છે એ જરા વિચારી જુઓ. એટલે શક્તિપાતની શક્યતા નથી હોતી એમ નથી. શક્તિપાતની વાસ્તવિકતા પણ છે. એ હું જાતે કબૂલ કરું છું. પરંતુ એવા શક્તિપાતથી આપણી જો પાત્રતા ન હોય, યોગ્યતા પ્રગટેલી ન હોય, જિજ્ઞાસાની એવી ઉત્તમ પ્રકારની આપણી ભૂમિકા પરિપક્વ થયેલી ન હોય તો એનાથી સતત ચાલુ રહ્યા કરતો અને સતત આપણે એ વિકાસના આગળ માર્ગમાં આગળ ધક્કેલાયા જ કરીએ એવી જાતનો આપણને લાભ પ્રગટી નહિ શકે એવી મારી પાકી સમજણ છે.

ઉત્તમ પ્રકારનું ધ્યાન સહજપણે આપણામાં કેળવાયાં જાય એને માટે તો જ્યાં સુધી રાગ, મોહાદિ, કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, અહમ્ આદિ નિર્મૂળ થાય ત્યારે જ એ સહજપણે આપમેળે એ ધ્યાનનો - ધ્યાનના જે ધ્યાનમાં જે ઉત્તમતા પ્રગટે છે એવું સહજ ધ્યાન એ જ ઉત્તમ ધ્યાન છે. અને એ માટે જો તમારે વિશેષ જો સમજવું હોય તો ‘આશ્રમ ભજનાવલિ’માં કબીરનું એક ભજન છે. ‘સાધો સહજ સમાધ ભલી.’ એ તમે વાંચો તો તમને ખબર પડશે.

એટલે આપણે આવું ધ્યાન, ધ્યાનનું ઉત્તમપણું આપણા જીવનમાં પ્રગટે એ માટે જો આપણે મથવું હોય તો રાગદ્વેષાદિ, કામક્રોધાદિ કેમ કરીને ઘટે એને માટે જીવતોજાગતો પ્રયત્ન કર્યા કરો, તો એ સાચી હકીકત ધ્યાનને માટેની ભૂમિકા કેળવવા માટેની છે. તે ઉપરાંત આ જાતનો કામક્રોધાદિકને મોળા પાડવાને માટે જે પ્રચંડ પુરુષાર્થની જરૂર છે, એના કરતાંય અમે કહીએ છીએ, કે જો તમારામાં પ્રેમની, ભક્તિની ભાવના જાગી જાય એની ઉન્મત્તતા પ્રગટે તો આવી ભક્તિમાં અને એવી ભક્તિની ભૂમિકા પ્રચંડપણે આપણામાં જાગતાં જાગતાં કામક્રોધાદિક એની મેળે જીવનની ઉચ્ચતર પ્રકારની વાસ્તવિકતામાં પ્રગટતા જતા હોય છે.

એટલે સાચી રીતે આપણે જે કરવાપણું છે, એ તો આ જીવનના વિકાસ પરત્વેની ભક્તિની તમન્ના, ભક્તિની જિજ્ઞાસા જવાળામુખીના જેવી કેમ કરીને આપણામાં પ્રગટે એ વિષેનો આપણો સાચો પ્રયત્ન આપણામાં જાગવો જોઈએ.

આવા બધા જે એલફેલ શક્તિપાતના, ધ્યાન વગેરેના જે પ્રયત્નો જે છે એ તો મને બહુ યોગ્ય પ્રકારના લાગતા નથી. અને એ તો ખાલી હવાતિયાં જેવાં છે ભાઈ.

ખરી વસ્તુ તમારે આ જીવનમાં યાહોમ કરીને ઝંપલાવવાની તાકાત હોય, આ જીવનના ધ્યેયને માટે, એ ધ્યેયને એવા તમારા આદર્શને તમારા જીવનમાં એકાકારપણે જો સાચી રીતે સાકાર જો કરવું હોય તો એ ધ્યેયને તમારા જીવનમાં સંપૂર્ણપણે પરિપૂર્ણતાથી એની ઉત્તમમાં ઉત્તમ કક્ષાએ જો એને ઉતારવું હોય એને સાકાર કરવું હોય તો સર્વસ્વ ભાવે, સર્વ રીતે સમર્પણ થઈ જઈને, ન્યોછાવર થઈ જઈને સંપૂર્ણપણે એમાં ફના થઈ જવું જ પડશે. અને એ માટે તો એ જે આપણી જિજ્ઞાસા જ્યારે આપણા જીવનમાં એના પરત્વે જે ખરેખરી.....

○ સમૂહ ધ્યાનનો લાભ ○

સમૂહ ધ્યાનનો લાભ સામાન્ય જનતાને તે વખતે મળે ખરો કે કેમ ?

શ્રીમોટા : હવે આ વિષે સમજવા જેવું છે કે સમૂહ ધ્યાન વખતે એનો જે મુખ્ય નિર્માતા

કોણ છે અને કેવી ભૂમિકાવાળો છે એના પર મુખ્ય આધાર છે. કોઈક ઉચ્ચ ભૂમિકાવાળો એટલે દા.ત. લો કે મહાત્મા ગાંધી. એ આશ્રમમાં રોજ જ્યારે સવાર-સાંજ પ્રાર્થનામાં બેસતા ત્યારે જે ભજન ગવાતું ત્યારે એ ભજનમાં એવા તદાકાર ને જે તલ્લીન ને એકાગ્ર થઈ જતા અને એમાં એમનો ભાવ જે એકાગ્રપણે કેન્દ્રિતતામાં પ્રગટતો એવો ઊંડાણમાં પ્રગટેલો ભાવ હંમેશાં વિસ્તારની ગતિને પામે છે.

હવે એ વિસ્તારની ગતિમાં, જ્યારે એ ભાવ પામે, ત્યારે તે વખતે તે પ્રાર્થનામાં બેઠેલા સમૂહની વ્યક્તિઓ તે પ્રાર્થનાના ભાવમાં પોતે પોતાના મનમાં બુદ્ધિથી પણ એક થોડા ઘણા પણ એકતાર થયેલા હોય તેવી વખતે પેલા એક કેન્દ્રસ્થ માનવીના હૃદયમાં ઊઠેલો ભાવ જે વિસ્તારને પામતો હોય છે તેવો ભાવ પેલા બધા માણસોને સ્પર્શે.

એ બધા માણસોમાં એવા બધા સમૂહમાં જે કોઈ વ્યક્તિ તે વખતે તેવા ભાવથી તેવો ભાવ તેને સ્પર્શે તે પહેલાં એક એવી સ્થિતિથી તે તે ત્યારે ઊંડાણમાં ગઈ હોય એવી વ્યક્તિને પેલો પ્રસરતો જતો ભાવ જ્યારે સ્પર્શે છે, ત્યારે તે વધારે ને વધારે ઊંડાણમાં વિશેષે કરીને જતો હોય છે. અને તે વખતે એવાને વધારેમાં વધારે એકાગ્રતાનો અને કેન્દ્રિતતા થવાપણાનો લાભ મળે છે.

‘શ્રીમોટા-વાણી-૧૧’ બીજી આ.પૃ.૩૦-૩૨

ભક્ત કે સાધકને માટે એકાંત ને શાંત સ્થાનમાં રહેવું ખૂબ જરૂરી છે. મનને બીજા બધા જ બાહ્ય પદાર્થીમાંથી પાછું વાળી લઈ ઈશ્વરમાં જોડવાનું જે કામ સાધક કરે છે તેની સફળતા માટે છે એકાંતવાસ એક ખૂબ ખૂબ આવશ્યક સાધન છે. એકાંતનો સૌથી પ્રથમ દેખીતો લાભ એ છે કે ત્યાં સંસારના બાહ્ય વ્યવહારો ને પદાર્થો ભાગ્યે જ હોય છે. એટલે તે વ્યવહાર કે પદાર્થમાં રમવાનું કામ મનને માટે રહેતું નથી. કેટલીક વાર એકાંતમાં રહેવા છતાં મન પોતાના પ્રિય પદાર્થોમાં વહેવા માંડે છે અથવા તો પુરાણી રસવૃત્તિને યાદ કરી માનસિક વ્યવહાર ઉત્પન્ન કરે છે, છતાં પણ આ પ્રવૃત્તિ લાંબો વખત ટકતી નથી. ધીરે ધીરે મન પુરાણી રસવૃત્તિથી મુક્ત થવા માંડે છે. દૂર બેઠે બેઠે પણ પ્રિય પદાર્થોમાં રમવાનું બંધ કરે છે, ને જેના સહવાસથી વધારે આનંદ ને સુખશાંતિ મળે એવા પદાર્થની શોધ તરફ વળે છે, એટલે કે સાધકનું મન ઈશ્વરપરાયણ ને તે માટે સાધના પરાયણ થવાના કામમાં લાગી જાય છે.

એવા કેટલાય પદાર્થ છે, કે જેની મમતા કે આસક્તિથી સાધક બંધાઈ ગયો હશે, તે બધાના સાચા સ્વરુપનો ને સારાસારનો ખ્યાલ તેને વ્યવહારમાં નહીં આવી શકે. વ્યવહારની વચ્ચે રહીને જીવનારો કાચો સાધક સ્થિરતા વિનાનો હોય છે. ગંગાના વાયુવેગી પ્રવાહમાં છૂટાં પડેલાં લાકડાં કેવી રીતે તણાય છે તે તમે જોયું છે ? આ જ દશા વ્યવહારમાં રહેનારા માણસના મનની

હોય છે. તેને વિચારવાનો ને વિચાર્યા પ્રમાણે વર્તવાનો અવકાશ ભાગ્યે જ હોય છે તે જ લાકડાં જ્યારે કોઈ ભેખડ કે પથ્થરને આધારે અટકી જાય અથવા પાસેના કિનારે સ્થિર થાય, ત્યારે તેની દશા જુદી હોય છે. તે દશા એકાંત કે શાંત વાતાવરણમાં વિરાજેલિ માણસના જેવી છે. જે પ્રવાહમાં પોતે વહી રહ્યો છે અથવા વહેતો હતો તે પ્રવાહ કેવો છે તેમ જ પોતે તેમાં વહેવામાં લાભાલાભ શા છે, તેમજ પોતે કઈ દિશામાં વહેવું બરાબર છે, તેનો યથાર્થ નિર્ણય એકાંતની આ અવસ્થામાં માણસ વધારે સારી રીતે કરી શકે છે. તેનો નિર્ણય કરીને સાચો માણસ પોતાની ત્રુટિ કે ભૂલોને સુધારી શકે છે, ને ખામીને પૂરી લે છે, ભરપાઈ કરે છે. એકાંત કે શાંત વાતાવરણનો લાંબો વખત સુધી આશ્રય લઈને આ પ્રમાણે કેટલાય માણસો સુધરી ગયા છે, ચિંતન પરાયણ થયા છે, ને જે વ્યક્તિ કે વસ્તુમાં તેઓ નાગચૂડની જેમ બંધાયેલા હતા તેને મિથ્યા સમજી, તેના આકર્ષણને બંધનમાંથી મુક્ત થઈ, કોઈ ઉત્તમ ધ્યેય કે ઈશ્વરને માટે જીવતા થયા છે. આ રીતે એકાંત એક રસાયન છે, અલૌકિક ઔષધ છે, ને તેનો પ્રયોગ સમજી માણસને માટે પાવનકારક નીવડે છે. ભક્તને માટે તો તે મદદરુપ થાય જ એમ આશ્ચર્ય નથી. પ્રારંભિક દશામાં તેનામાં રહેલી રહીસહી દોષવૃત્તિ ને મમતા એકાંતના સેવનથી ક્રમે ક્રમે દૂર થઈ જશે. 'અધ્યાત્મ' જુલાઈ '૧૫માંથી સાબાર

સ્વજન : ચેતન તરફ જવાની ગતિ દરેકમાં રહેલી જ છે ?

શ્રીમોટા : હા, દરેકમાં રહેલી છે. હવે, ધારો કે આપણે જીવદશામાં છીએ, જીવદશામાં હોવા છતાં કોક વખત આપણને ભાવ જાગે છે શુભ કરવાની, સારાં કર્મ કરવાની, બીજાનું ભલું કરવાની પણ કેટલીક વખત વૃત્તિ જાગે છે, તો કોઈ વખત એવો ભાવ થાય છે, તો જ્યારે કોઈ સંકલ્પ-વિકલ્પ ન હોય એવી સ્થિતિ પણ આપણી ક્યારેક આવે છે. આપણું તટસ્થતાપૂર્વક પૃથક્કરણ થાય, આપણા હાલના પ્રકૃતિના જીવનમાં પણ કોઈક કોઈક પળ એવી જાગે છે. એ જ બતાવી આપે છે કે આપણામાં માત્ર એકલી પ્રકૃતિ જ - નરદમ એકલી જ - હોત તો આ જાગત નહિ. આ જાતની સેન્સ (સમજણ) જાગત નહિ. એ આપણે બુદ્ધિથી સમજીએ તોપણ કબૂલ કરીએ. એટલે આવું પ્રકૃતિથી ઊર્ધ્વ પ્રકારનું બીજ કંઈક આપણામાં છે. એને 'આત્મા' નામ કહો, 'ચેતન' નામ કહો, ગમે તે નામ કહો અથવા તો કંઈક કહો. હવે, એ તત્ત્વ તરફ આપણને સભાનતા થવી જોઈએ.

આ દ્વંદ્વ એટલે કે એકબીજાથી તદ્દન વિરુદ્ધ કરણ. સદ્-અસદ્, પાપ-પુણ્ય, નીતિ-અનીતિ, પ્રકાશ-અંધકાર, એ એકબીજાની વિરુદ્ધનાં જે પાસાં એ દ્વંદ્વ અને ગુણ-સત્ત્વ, રજસ-તમસ - આ

બેની બનેલી પ્રકૃતિ છે. એનાથી પણ બીજું કોઈ તત્ત્વ છે, એટલું બુદ્ધિથી આપણે સમજ્યાં, તો પછી એને અનુભવવા માટેનું જો ખરેખર ધગધગતી તમન્નાવાળું દિલ જાગે છે, તો એ તરફ એનું મનનચિંતવન વિશેષ ને વિશેષ રહે. જેનું જે પ્રકારનું મનનચિંતવન અને એ કન્ટિન્યુઅસ- (એકધારું) રહે તો તેનું હાર્દ મળે છે. કરાંચીમાં હતો ત્યારે માદામ ક્યુરીની ફિલ્મ જોવા ગયો હતો, તો તે એના ફિયાન્સ સાથે બીચ પર ફરવા જતી હતી. રેડિયમની શોધ કરતી હતી, પણ એના મનમાં શોધખોળ કરતી હતી. સિનેમા જોતી હતી ત્યારે પણ એ જ મનનચિંતવન. અધૂરી ફિલ્મ છોડીને તે ઊઠી ગઈ હતી. એકધારું જેનું મનનચિંતવન જે વિષય પરત્વેનું હોય તેને તેનું હાર્દ મળે. આ એક સાયકોલોજિકલ પ્રૂફ- (મનોવૈજ્ઞાનિક સાબિતી) છે. જ્યારે પેલા ચેતન પરત્વેનું મનનચિંતવન જાણતા નથી કે ચેતન શું છે, એ પણ જાણતા નથી. છતાં આપણને પ્રકૃતિથી બીજી જાતનો અનુભવ કોઈક વખત અજાણપણે પણ થાય છે. એ રોજબરોજના વહેવારમાં આપણે જાણીએ છીએ. જે જાણ્યું છે, તેના પરત્વે આકર્ષણ થયું. હવે જે કેટલાકને આકર્ષણ થાય છે, તે આકર્ષણ પછી ધીરે ધીરે કરીને વધે છે એ હકીકત એ તરફની જ પ્રગતિ છે. એ આકર્ષણ જેમ જેમ વધે છે, તેમ તેમ એ એકાગ્ર થતો જાય છે. અને જેમ જેમ એકાગ્ર થયો

તેમ તેમ એ કેન્દ્રિત થતો જાય છે. ત્યાર પછી પેલું હાર્દ એને મળે છે. એ હાર્દ એને મળે છે ત્યારે એના આનંદનો પાર રહેતો નથી. એને એવી રીતે કોઈ પણ વિષયમાં એનું મનનચિંતવન કન્ટિન્યુઅસ- (એકધારું) રહે અને એને એમાં ઊંડાણ આવે. ઊંડાણ ઘણું આવે. પછી એનું હાર્દ એને મળે છે. એટલે આ પ્રકૃતિમાં ભલે આપણે હોઈએ, પણ આપણી આ પ્રકૃતિની સાથે સાથે પણ આ ચેતન રહેલું જ છે.

આપણા રોજબરોજના જીવનમાં પણ આપણે અનેક પ્રકારના ફેરફારો અનુભવીએ છીએ. પોતાના જીવનમાં પણ- જન્મ્યા તે અત્યાર સુધી - અનંત પ્રકારના ફેરફાર થયેલા આપણે આપણા જીવનમાં જોઈએ છીએ. ગતિ એકલી જ હોત તો આપણને કંઈ ફેર ના પડે. 'ગીતા'માં કહ્યું

કે 'એને હું ચાકડા ઉપર મૂકીને બધે ફેરવ્યા કરું છું.' કેવી રીતે ફેરવ્યા કરે છે ? પણ એમાં નવીનતા - કશું ને કશું, ભલે પ્રકૃતિનું ક્ષેત્ર હોય- અંદર આવતી જાય અને આપણે જોઈએ તો રોજબરોજની અંદર એની એ જ - એની એ જ ક્રિયા કરીએ છીએ. જડ રીતે કરીએ છીએ. પેલો જેમ ઘાંચીનો બેલ-શું કહેવાય ? ઘાણીની આગળ પાછળ જ બળદિયો ફર્યા કરે છે. એ જ રીતે આપણી લીધેલી પ્રવૃત્તિમાં રમમાણ જ રહ્યા કરીએ છીએ ! તેમ છતાં આપણને તેમાં રસ છે. જો રસ ના હોત તો એમાં આપણું મન ના રહ્યું હોત. એ રસ છે. એ પોતે બ્રહ્મ છે. એ પોતે ચેતન છે. એ રસ છે માટે આપણે એમાં પરોવાયેલા રહીએ છીએ. ત્યારે જે રસ છે એ ચેતન છે.

'જન્મ પુનર્જન્મ', ત્રીજી આ.પૃ.૩૧-૩૩

‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ને મળેલ દાન/ભેટ				
ક્રમ	સર્વેશ્રી	નામ	ગામ	રકમ રુ.
૧.	વિમળાબહેન	શ્રીવાસ ઘીવાલા	સુરત	૨૨,૦૦૦/-
		જ્ઞાનદાન સહયોગ		
૨.	રણજિતલાલ	ઈશ્વરલાલ પોસ્ટીવાલા	સુરત	૫,૦૦૦/-
૩.	એક સ્વજન..		સુરત	૧,૧૧૧/-
૪.	પ્રો.હંસરાજ ટી.કાશીપરા		અમદાવાદ	૧,૦૦૦/-
૫.	દેવલ પી. જાની		મુંબઈ	૫૦૧/-
૬.	પૂજા મિનય મહેતા		મુંબઈ	૨૫૧/-
૭.	ભાવનાબહેન દિનેશભાઈ પટેલ		અમદાવાદ	૨૫૦/-
		જન્મદિન (૨૦/૧૨) નિમિત્તે		
૮.	દિપ દિનેશભાઈ પટેલ		અમદાવાદ	૨૫૦/-
		જન્મદિન (૨૧/૧૨) નિમિત્તે		
ઉપરોક્ત સર્વે દાતાઓના અમો ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ.				- સંપાદક

આપો છો એ તો તમારું કર્તવ્ય છે, આપવું જ જોઈએ. એટલા તમે ધન્ય. એટલું જો તમે કર્યા કરો એ તો તમારું રહેવાનું હતું ને કાળે કરીને કેટલાય પૈસાદાર માણસો ગરીબ થઈ ગયેલા જોઈએ તેટલા દાખલા મળશે. માટે જ જે તમને મળ્યું છે એનો સદુપયોગ કરો. તમારા ધનનો, વૈભવ, વિકાસ. હું તો ઘણાંને કહું છું કે એકલા સ્વાર્થમાં પડી રહેશો તો નહિ ચાલે આ કાળમાં. આ ધન તમારા એકલા બાપનું નથી. બધે છડેચોક મારા પ્રવચનમાં પૈસાદાર લોકોને પણ કહું છું. માટે તમને અત્યારે ધન મળ્યું છે તો એનો સદુપયોગ કરો. ગમે તેમ વાપરી દેવાને માટે ધન નથી. એનો અર્થ એમ નહિ કે કંજૂસાઈ રાખીએ, કે ધન વાપરવું જ નહિ. ધન વાપરો. પરમાર્થમાં વાપરો. પરમાર્થ પહેલો કરો, પણ એ થવાનું નથી એ પણ હું જાણું છું.

સાચી ભાવના ત્યાગ કરાવે છે

પણ આજે પ્રથા એટલે આજે પ્રથાની વાત કરું છું એટલે કહું છું ત્યારે ગુરુ કરવા તે Mechanically ઘરેડની માફક કરવા. એનામાં જો ભાવ ના હોય તો કંઈ અર્થ નથી. અને ભાવ હશે તો કાંઈ જણાયા વગર રહે જ નહિ. ભાવમાં ત્યાગ રહેલો છે. ભાવ જાગે તો એને માટે કાંઈક ને કાંઈક આપણે કરતા થઈએ તો

ભાવ. નીકર નહિ સાહેબ. ખાલી ખોટું બોલો છો તમે. દંભ છે!

હું ખારમાં એક ઠેકાણે ગયો હતો. આ હરિ હાજર હતો. સાહેબ એના માટે હું હરિને એટલા માટે નામ દઉં હરિ હાજર હતો. તે કોલેજમાં જાણીતા યાજ્ઞિક સાહેબ પ્રિન્સિપાલ. જેવી તેવી વ્યક્તિ નહિ તેણે બધા મારા આ સાહિત્યના કારણે વખાણ બહુ કર્યા. મેં કહ્યું સાહેબ મારે આ વખાણ જોઈતા નથી. આ વખાણની સાથે ચેક લાવો તો તમે બોલો છો તે સાચું. બાકી ગપ્પાં. આ હરિ બેઠો હતો ને મેં કહ્યું. તો એ માણસ સમજી ગયો સાહેબ. તે એણે પૈસા આપ્યા છે. તે આને માટે જેટલા પૈસા મેં લખ્યા છે.... ના જે લખાણ મેં કર્યું છે ને મને મળે છે તે તમને આપીશ જાવ. તે પૈસા આપી દઈશ હરિના દેખતાં.

મોટાને કુટુંબી ગણો તો ભક્તિ તો બતાડો

હું તો બહુ ચોખ્ખું કહેનારો માણસ. હું તો નથી કહેતો ઊલટો. આ ભાઈ અમારા કહે કે મોટા કુટુંબ ગણો ત્યારે... કુટુંબનો ગણાઉં તો તમારા.... અહીં મારી સામું ના જુઓ સાહેબ. શી રીતે કહું ? તમે તમારી પાત્રતાને જુઓને સાંભળવાની ને સ્વીકારવાની, હું તો કહું તમારા બધા ભાઈઓ એક થઈ જાવ તો કંઈ થાવ છો ? કાગળે નથી લખ્યો મેં તો. શી

રીતે તૈયારી ? કુટુંબ શી રીતે ગણું હું ? તમે ભક્તિ તો બતાડો. કુટુંબના કહેવા પ્રમાણે. હવે બીજાને કહું છું સાહેબ આ પૈસાદાર લોકોની સાથે કહેવામાં તો બહુ ચોખ્ખી વાત કરું છું. આ નંદુભાઈ સાક્ષી છે. તમારા કરતાં બહુ કેટલો મોટો પૈસાદાર. એક જ મને પૈસાદાર તો મળ્યો છે. પણ એનેય ચોખ્ખું સંભળાવી દીધું સાહેબ. હું તો કોઈની શેહમાં તણાઉં નહિ. એના બાપનું થોડું ખઉં છું ? પણ અહીં તો હું તો સંકોચ રાખીને વર્તું છું. બહુ સંકોચ રાખીને વર્તું છું. તમને ખ્યાલમાં જ નહિ

આવે. પણ મને ખ્યાલમાં છે. આ તો ભાઈએ કહ્યું મને સવારે વાત. કે કુટુંબ ગણો તો બધે કહેતા તો ખુલ્લું શું ? આજે ખુલ્લું કહું. કરજોને હું રાજી થઈશ. તમારે બધાંને પગે પડીશ. કરજો ભઈ. તમારા લાભની વાત છે.

મરણાંતે પણ ગુરુઆજ્ઞાનું પાલન

પણ આ તો પ્રથાની વાત કરતો હતો. કે ગુરુની આ પરંપરા થઈ. પણ ગુરુ ખાલી ખાલી કરવાનો કશો અર્થ નહિ. ગુરુ આપણા ભાવને માટે જે કાંઈ કરવાનું છે સાહેબ.

અનુસંધાન પેજ નં. ૧૮ પર

‘હરિભાવ’ માસિકનું ફેબ્રુઆરી - ૨૦૨૪ બાદ જેઓનું લવાજમ પૂરું થાય છે તેની યાદી:-

નંબર	નામ	ગામનું નામ	નંબર	નામ	ગામનું નામ
૭૭૭૬	બાબુભાઈ એસ.પ્રજાપતિ	અમદાવાદ	૮૭૨૨	નેહા ગુરનાની	અમદાવાદ
૭૧૬૨	દિનેશભાઈ બી.ચોકસી	”	૭૮૭૪	પ્રદ્યુમન જોષી	સુરત
૭૭૭૨	દિપ્તીબેન વિજયભાઈ પટેલ	”	૭૮૭૩	વિરેન બુધ્ધ	સુરત
૭૭૭૩	ઈશ્વરભાઈ ડી.પટેલ	સુરત			

‘હરિભાવ’ માસિકનું માર્ચ- ૨૦૨૪ બાદ જેઓનું લવાજમ પૂરું થાય છે તેની યાદી:-

નંબર	નામ	ગામનું નામ	નંબર	નામ	ગામનું નામ
૮૫૮૭	અમરસિંહ એ. પરમાર	સુરત	૮૫૮૩	પ્રફુલચંદ્ર જે.દવે	સુરત
૭૮૫૦	ધીરેન્દ્ર વી.પરમાર	વડોદરા	૮૭૩૦	રશ્મીબહેન એ.છાપદાર	સુરત
૮૨૭૮	જતિન આર.પચ્ચીગર	સુરત	૮૭૨૬	રશ્મીબહેન આર.મંડોરા	નવસારી
૮૫૮૬	જયદેવભાઈ કે.દેસાઈ	સુરત	૮૫૮૨	વિજયભાઈ સી.શર્મા	સુરત
૮૭૨૮	નીતિનભાઈ એચ.પટેલ	સુરત	૮૫૬૮	વિરેન્દ્રભાઈ એન. કોઠારી	અમરેલી
૮૭૩૫	પ્રભાતસિંહ ઠાકોર	વલસાડ			

ઉપરોક્ત સ્વજનશ્રીઓને વિનંતી કે તેઓ ‘હરિભાવ’ નું લવાજમ વહેલી તકે જમા કરાવે જેથી આગામી અંક મેળવી શકે.... સંપાદક

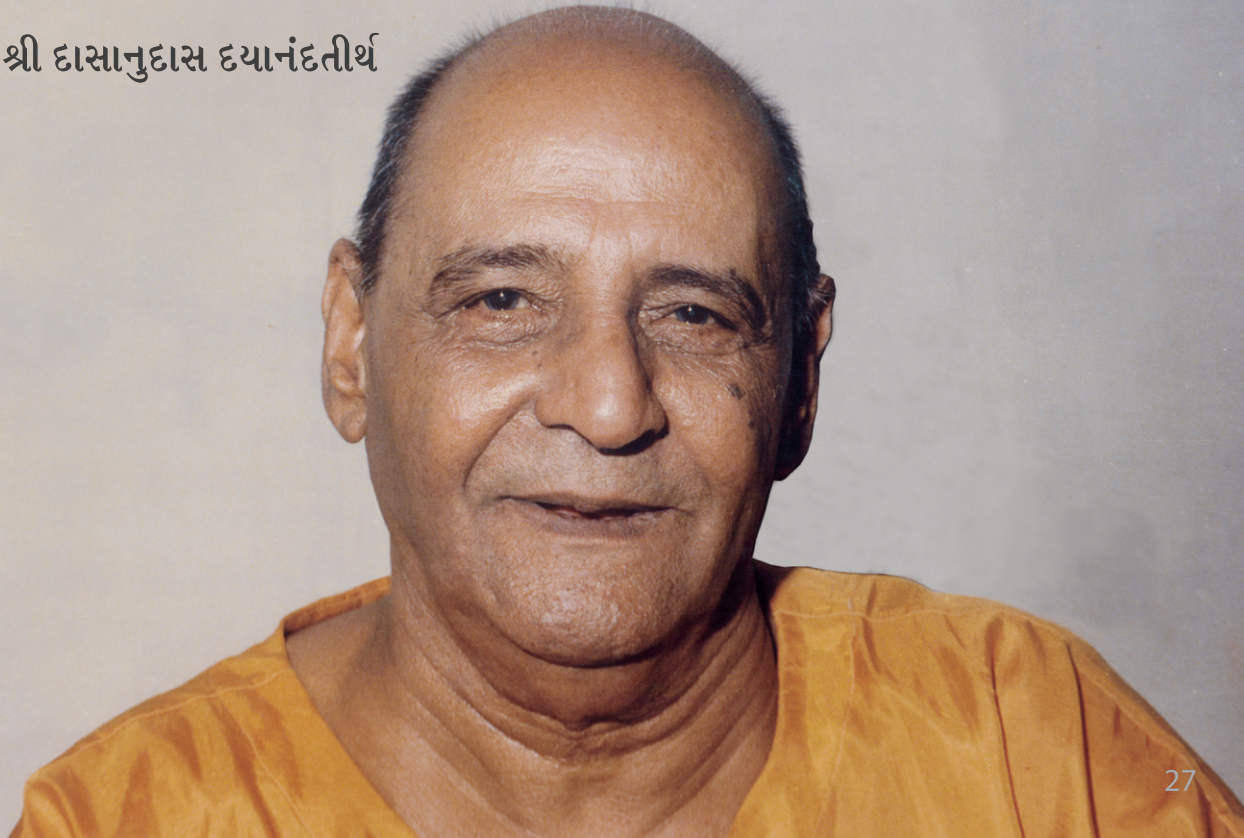
: જાહેર વિનંતી :

‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’-‘હરિભાવ’, રૂપિયા પચાસ લાખ (રૂ. ૫૦ લાખ)નું કોર્પસ ફંડ ઊભું કરવાનું વિચારે છે. આ માટે ઓછામાં ઓછા રૂપિયા એક લાખ કે વિશેષ રકમ જે સ્વજન આપશે તેમની વિગતો ‘હરિભાવ’માં પ્રકાશિત કરાશે. તા. ૩૧-૦૩-૨૦૨૪ સુધી એટલે કે ચાલુ નાણાકીય વર્ષના અંત સુધી આ પ્રકારની કોર્પસ ફંડ માટેની રકમ સ્વીકારાશે. અમારી આ અપીલનો હકારાત્મક પ્રતિભાવ સ્વજનો તરફથી મળશે તેવી આશા અને વિનંતી છે.

શ્રી નિરંજનભાઈ ચંદુભાઈ પટેલ, વલ્લભ વિદ્યાનગર તરફથી
રૂ.૧૧,૧૧,૧૧૧/- દાન ભેટ મળેલ છે.

- હરિવાણી ટ્રસ્ટ

શ્રી દાસાનુદાસ દયાનંદતીર્થ

HARIBHAV, FEBRUARY, 2024

" RNI No. of RNP is 65683/96

Registered under Postal Registration No. GAMC/1208/2024-2026

Valid upto 31st December - 2026 issued by the SSPO's AHMEDABAD City Division,
Permitted to Post at Ahmedabad PSO on 10th of every month"

Licence to post without Prepayment of postage No. PMG/NG/004/2024-2026
valid upto 31-12-2026

(ગઝલ)

હવે હરિ ના મુકાતો છે, હરિ કેમે ન છૂટતો છે,
ગળે વળગેલ ના માત્ર, હૃદયમાં શો બિરાજે છે !
હવે પધરામણી કરવાની ન માથાકૂટ કશી કેં છે,
હવે તો શો હરિ નિજનું બિછાનું પાથરી લે છે !
હરિને ભેટવાનું તો થયેલું સાવ અદૃશ્ય,
હરિ જુદો ન નિજનાથી ઠરેલો છેક શો અંતર !
હરિની સાથ ભીતરમાં રમત રમવાની ચાલું છે,
હરિ સાથેનો આનંદ અદ્વિતીય, અલૌકિક છે.

'ભગતમાં ભગવાન', પૃ. ૪૬૮

- શ્રીમોટા

Printed and Published by SURESHCHANDRA M. VORA on behalf of HARIWANI TRUST and
Printed at Sahitya Mudranalaya pvt. Ltd., 55/15, City Mill Compound, Kankaria Road,
Ahmedabad - 380 022 and published from Hariwani Trust,
B/5, Swastik Apartment, Narayannagar, Paldi, Ahmedabad - 380 007
Editor : SURESHCHANDRA M. VORA E-mail : hariwanitrust@gmail.com

If Undelivered Please return to : 'Hariwani Trust'

B/5, Swastik Apartment, Narayannagar, Paldi,
Ahmedabad - 380 007